

STATENS TILBUD
VED
REINDRIFTSAVTALEFORHANDLINGENE
FOR
AVTALEÅRET 2019/2020

Oslo 7. februar 2019

Innhold

1.	INNLEDNING.....	5
2.	NRL'S KRAV.....	5
2.1	NRLs krav - Grunnlag og prioriteringer	5
2.2	Statens forhandlingsutvalgs vurdering av NRLs krav.....	6
3.	SAMETINGETS INNSPILL.....	7
4.	GRUNNLAGET FOR FORHANDLINGENE	8
5.	POLITISKE FØRINGER	8
5.1	Melding til Stortinget nr. 32 (2016-2017) <i>Reindrift. Lang tradisjon – unike muligheter</i>	8
5.2	Stortingets behandling av reindrifftsavtaleproposisjonen de fem siste år.....	10
5.3	Granavolden-plattformen.....	12
6.	REINDRIFTSAVTALEN SOM REINDRIFTSPOLITISK VIRKEMIDDEL.....	12
6.1	Kort om utviklingen av reindrifftsavtalen	12
6.2	Inneværende reindrifftsavtale.....	13
7.	DEN ØKONOMISKE UTVIKLINGEN I REINDRIFTEN	13
7.1	Totalregnskapet for reindriften	13
7.2	Totalregnskapet for 2017 fordelt på reinbeiteområde.....	14
7.3	Sidaandelens økonomi.....	16
8.	ENKELTE UTVIKLINGSTREKK.....	18
8.1	Sysselsetting.....	18
8.2	Reintallsutvikling	20
8.3	Nærmere om slakteuttaket	21
8.4	Produktivitet.....	22
8.5	Prisutvikling	23
8.6	Markeds- og lagersituasjonen.....	24
9.	OMPRIORITERINGER I REINDRIFTSAVTALEN 2018/2019	24
9.1	Utestenging fra vinterbeiter i Sverige.....	24
9.2	Bruk av mindreforbruket fra 2018.....	25
10.	STATENS TILBUD TIL REINDRIFTSAVTALEN 2019/2020.....	25
10.1	Innledning	25
10.2	Reindrifftsavtalen 2019/2020 – Statens forhandlingsutvalgs prioriteringer	26
10.3	Bevilgning over statsbudsjettet 2020	27
10.3.1	Bevilgningsramme	27
10.3.2	Priser.....	27
10.4	Utviklings- og investeringstiltak (RUF).....	28
10.4.1	Kapittel 1151 post 51 – Reindriften utviklingsfond	28
10.4.2	Økonomisk ramme	29
10.4.3	Kvinnerettede tiltak	29
10.4.4	Forskning og utvikling	31
10.4.5	Konfliktforebyggende tiltak	32
10.4.6	Utviklingsprogrammet for landbruks- og reindrifftsbasert – vekst og verdiskaping	32
10.4.7	Fagbrevordningen.....	33
10.4.8	Markedstiltak	33
10.4.9	Reintransport/pramming	34
10.4.10	Reindrifftsanlegg.....	34
10.4.11	Lærings- og omsorgsbaserte tjenester.....	35
10.4.12	Nytt klassifiseringssystem – Lengdemåling på rein	36

10.4.13	Fjerning av gammelt gjerdemateriell og ulovlige gjerder	36
10.4.14	Støtte til kurs i bruk av krumkniv	37
10.4.15	Individmerking av rein.....	37
10.4.16	Midler til kriseberedskap	37
10.4.17	Frakttilskudd.....	37
10.4.18	Rapportering av slaktet rein	38
10.4.19	HMS –tjeneste i reindriften	38
10.4.20	Videreutvikling av reindriften arealbrukskart	39
10.4.21	Oppfølging av selvstyrerapporten	39
10.4.22	Andre ordninger som sorterer under RUF	40
10.5	Kostnadssenkende og direkte tilskudd	40
10.5.1	Økonomisk ramme	40
10.5.2	Distriktstilskudd.....	41
10.5.3	Generelle vilkår for tilskudd til siidaandeler og tamreinlag	41
10.5.4	Produksjonspremie	41
10.5.5	Kalveslaktetilskudd.....	42
10.5.6	Særskilt driftstilskudd til ungdom.....	42
10.5.7	Etableringstilskudd.....	42
10.5.8	Ektefellestilskudd	43
10.6	Velferdsordninger.....	43
10.7	Organisasjonstilskudd.....	43
10.8	Fordeling av tilbudets ramme	45
	Fordeling av tilbudets ramme på de ulike postene (mill. kroner):	45
11.	OMTALE AV FORHOLD UTENFOR RAMMEN FOR ALEFORHANDLINGENE	47
11.1	Landbruks- og matdepartementet.....	47
11.1.1	Forbud mot bruk av salt- og mineralsteiner - Forbud mot å plassere husdyr på beite i Nordfjella.....	47
11.1.2	Privat slakting og omsetning av reinkjøtt	47
11.1.3	Helhetlig gjennomgang av reindriften	47
11.1.4	Evalueringsrapport om endringene i den offentlige forvaltningen av reindriften	48
11.1.5	Gielas reinbeitedistrikt	48
11.2	Klima- og miljødepartementet	48
11.3	Kommunal- og moderniseringsdepartementet.....	49
11.3.1	Lovfesting av konsultasjoner	49
11.3.2	Oppfølgingen av Samerettsutvalget 2	49
11.3.3	Evalueringsrapport om mineralloven – status	49
11.4	Samferdselsdepartementet	49
11.4.1	Forbud mot veisaltning på utsatte veier i reinbeiteområdene	49
11.4.2	Reinpåkjørsler- vei-jernbane.....	49
11.4.3	Erstatningssatser for rein drept på jernbane.....	50
11.4.4	Jernbane i nord – Arctic Railway	50
11.5	Olje- og energidepartementet.....	50
11.5.1	Krav om konsultasjoner knyttet til Nasjonale rammer for vindkraft	50
11.6	Finansdepartementet.....	51
11.6.1	Reindriften	51
11.6.2	Avgiftsfritak på driftsmidler	51

Foto: Matprat/Animasjons departementet

Figur liste:

1. Forholdet krav – ramme de siste fem årene
2. Antall enheter i samisk reindrift i perioden 1960 - 2018
3. Antall personer i samisk reindrift i perioden 1960 – 2018
4. Reintallsutvikling i Finnmark
5. Antall slakt til slakteri 2015 – 2019
6. Prisutvikling 2013 – 2018

Tabell liste:

1. Sammendrag av reindriften totalregnskap i perioden 2015 – 2018
2. Totalregnskap for 2017 fordelt etter reinbeiteområder
3. Gjennomsnittlige nøkkeltall per siidaandel og per rein for reinbeiteområdene i 2017
4. Antall personer per enhet
5. Slakte- og totalproduksjon for driftsårene 13/14 – 17/18
6. Oversikt over kapittel 1151 post 75
7. Reindriften utviklingsfond – Tall for 2016-2018 og prognose for 2019
8. Fondets balanse 2016 – 2019

1. INNLEDNING

Statens forhandlingsutvalg viser til Norske Reindriftsamers Landsforbund (NRL) sitt krav av 9. januar 2019 til forhandlingene om Reindrifftsavtalen 2019/2020, og legger med dette fram Statens tilbud og tilsvar. Tilbudet legges fram som grunnlag for videre forhandlinger.

Årets forhandlinger gjelder budsjettåret 2020. Bevilgningene innarbeides i statsbudsjettet på ordinær måte gjennom Prop. 1 S (2019-2020) for Landbruks- og matdepartementet (LMD). Stortingsproposisjonen om reindrifftsavtalen fremmes som tidligere for behandling i vårsesjonen. Proposisjonen vil i utgangspunktet ikke inneholde forslag til budsjettvedtak utover omdisponeringer mellom poster for 2019. Imidlertid forutsettes det at Stortinget ved sin behandling av proposisjonen gir Landbruks- og matdepartementet fullmakt til å iverksette tiltak i henhold til den inngåtte reindrifftsavtalen, og som er knyttet til bevilgninger i 2020.

I kapittel 2 kommenteres NRLs krav. I kapittel 3 redegjøres det for Sametingets innspill til årets forhandlinger. I kapittel 4 gjennomgås grunnlaget for forhandlingene. I kapittel 5 gis en beskrivelse av Regjeringens og Stortingets politiske føringer for reindriftspolitikken. I kapittel 6 gis en beskrivelse av reindrifftsavtalen som reindriftspolitisk virkemiddel. Kapittel 7 gir en beskrivelse av den økonomiske utviklingen i reindriften. Kapittel 8 går gjennom enkelte utviklingstrekk, og kapittel 9 omhandler omprioriteringene i Reindrifftsavtalen 2018/2019. Kapittel 10 inneholder Statens tilbud til forhandlingene om Reindrifftsavtalen 2019/2020. I kapittel 11 omhandles enkelte av de spørsmål som NRL har reist i sitt krav, og som ligger utenfor rammene for avtaleforhandlingene.

Statens forhandlingsutvalg viser også til Sametingets innspill av 5. desember 2018 til reindrifftsforhandlingene, samt til møte mellom Sametinget og LMD den 15. januar 2019.

2. NRL'S KRAV

2.1 NRLs krav - Grunnlag og prioriteringer

NRL overleverte Staten ved Landbruks- og matdepartementet (LMD) sitt krav til forhandlingene om Reindrifftsavtalen 2019/2020 den 9. januar 2019. Kravet har en økonomisk ramme på 192,96 mill. kroner.

NRL viser til at målet om at reindriften skal være økologisk, økonomisk og kulturelt bærekraftig ble lagt til grunn allerede i St.meld. nr. 28 (1991-1992), og at denne målsettingen er videreført i den nye reindrifftsmeldingen. NRL viser til at de har gitt sin tilslutning til den tredelte målsettingen for reindriften. Bærekraftsmålene virker inn på hverandre og er tett knyttet sammen som følge av samspillet mellom tilgjengelige beitearealer, reinflokkene og menneskene i næringen.

For å nå målene om en bærekraftig næring, viser NRL til at dette er avhengig av bl.a. følgende grunnleggende elementer:

- Sikre reindriften sine beiteområder mot inngrep og forstyrrelser.
- Redusere tap som følge av rovvilt, inngrep, togpåkjørslar m.m.
- Sikre reindriftsutøvernes rett til medvirkning og innflytelse i forvaltningen.
- Sikre at reindriften sine tradisjons- og erfaringsbaserte kunnskaper blir vektlagt som kunnskapsgrunnlag i alle saker som berører reindriften, herunder også i areal- og rovviltforvaltningen.

- Sikre god produktivitet, markedstilgang, kostnadseffektivitet og gode priser på reinprodukter.
- Sikre gode og rettferdige skatte- og avgiftsordninger.
- Sikre gode generasjonsovergangsordninger.
- Sikre tilgang til nødvendige HMS- og velferdsordninger.

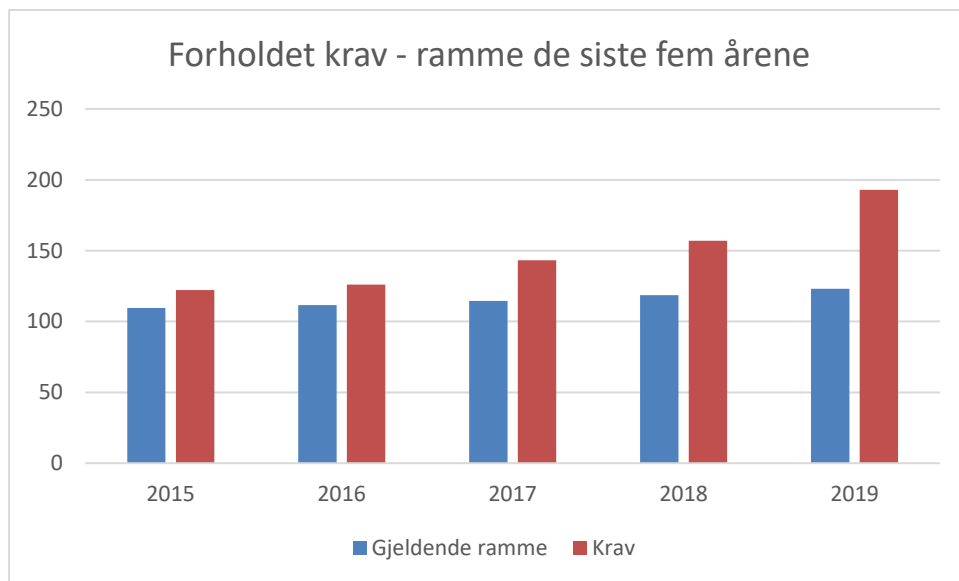
For avtaleåret 2019/2020 ønsker NRL å prioritere følgende tiltak:

- Øke de frie midlene i RUF.
- Øke distriktstilskuddet for å styrke distriktenes arbeid med arealsaker og lovpålagte oppgaver.
- Styrke ordninger knyttet til tidligpensjon, velferdsordninger, kvinner og HMS.
- Styrke siidaandelenes økonomi.
- Økning av særskilt tilskudd til sjetandeler i Trollheimen.

2.2 Statens forhandlingsutvalgs vurdering av NRLs krav

NRLs krav er på 192,96 mill. kroner, en økning på 69,86 mill. kroner i forhold til gjeldende avtale på 123,1 mill. kroner. Dette utgjør en økning på om lag 57 pst.

Fjorårets krav var på 157 mill. kroner, en økning på 38,97 mill. kroner i forhold til daværende avtale på 118,6 mill. kroner. Dette var en økning på om lag 33 pst.

Figur 1 Forholdet krav – ramme de siste fem årene

Figur 1 viser forholdet mellom krav og ramme de siste fem årene. Statens forhandlingsutvalg viser til at i 2015 utgjorde kravet 11,6 pst. av daværende ramme, mens i 2019 har kravet i forhold til gjeldende avtale økt til hele 57 pst.

Kravet for Reindriftsavtalen 2019/2020 er et omfattende krav, både i økonomisk ramme og i innhold. Det kreves etablering av en rekke nye tilskuddsordninger. Samtidig kreves det gjeninnføring av ordninger som er blitt avvirket de siste årene. Det registreres at det i større grad enn tidligere, gjøres en sammenligning med de ordninger som er etablert over jordbruksavtalen. Statens forhandlingsutvalg påpeker at NRLs krav er særlig utfordrende med tanke på at NRL i liten grad har foretatt en prioritering av de ulike tiltakene.

De økonomiske konsekvensene av NRLs krav overstiger i betydelig grad den rammen som er krevd på 192,96 mill. kroner. Dette gjelder både for de økonomiske tilskuddsordningene over reindrifftsavtalen og de krav som ligger på utsiden av reindrifftsavtalen. Dessuten er flere av de beregnede kravene på de ulike ordningene betydelig underestimert.

Enkelte av de krav som er fremmet er ikke naturlig å omtale og vurdere i dette tilbudet. Dette har flere årsaker. Særlig trekkes fram manglende analyse og underbygning av disse kravene. Statens forhandlingsutvalg har derfor prioritert å omtale det som er direkte relevant for avtalen, og problemstillinger som man i dag har forutsetninger for å drøfte og analysere under avtaleforhandlingene. Statens forhandlingsutvalg avviser imidlertid ikke at noen av forslagene kan diskuteres mellom Staten og NRL på et senere tidspunkt, og utenom avtaleforhandlingene.

Statens forhandlingsutvalg viser til at det er etablert kontakt med Klima- og miljødepartementet, Samferdselsdepartementet, Kommunal- og moderniseringsdepartementet og Olje- og energidepartementet med forespørsel om en vurdering av de krav som er fremmet under andre departementers ansvarsområde. Der det er naturlig, er tilbakemeldingene innarbeidet i Statens tilbud. Når det gjelder spørsmål knyttet til formuesbeskatning av gjerder og anlegg, henvises det til Finansdepartementet som ansvarlig departement for skatte- og avgiftsspørsmål og den kontakten som er etablert mellom NRL og Finansdepartementet.

For øvrig legges det opp til som tidligere at NRL får møte med politisk ledelse i andre departement for å drøfte nærmere de krav som ligger utenfor avtaleforhandlingene. LMD vil bidra til at slike møter blir fastsatt og gjennomført.

3. SAMETINGETS INNSPILL

Sametinget har observatørstatus i forbindelse med de årlige reindrifftsavtaleforhandlingene, og følger forhandlingene. Dette innebærer også at Sametingets representant følger de interne møtene på Statens side under forhandlingene. Videre gis Sametinget, i henhold til § 4 i *Hovedavtalen for reindriften*, anledning til å uttale seg om reindrifftsavtalen før Stortinget behandler den årlige stortingsproposisjonen om reindrifftsavtalen.

Sametinget behandlet sitt innspill til årets forhandlinger under sitt plenumsmøte i desember 2018. Innspillet ble presentert i et eget møte med politisk ledelse i LMD og Sametinget den 15. januar 2019.

I møtet i forkant av forhandlingene om Reindrifftsavtalen 2018/2019, anmodet Sametinget om at det må komme tydeligere fram i forhandlingsdokumentene hvilke områder i innspillet fra Sametinget som er fulgt opp fra statens side. I Statens tilbud ble dette fulgt opp ved at sammenfallende prioriteringer med Sametinget ble understreket. Sametinget er gitt tilbakemelding om at dette også vil bli gjennomført i år.

I sitt innspill ber Sametinget om at avtalepartene prioriterer tiltak som sikrer reindriftens arealgrunnlag, tiltak som legger til rette for en positiv økonomisk utvikling, virkemidler som støtter opp om kulturell bærekraft og den familiebaserte reindriften. Videre foreslås tiltak som sikrer rekruttering og kompetanseheving, samt velferdsordninger og HMS-tiltak.

I tillegg opprettholder Sametinget tidligere krav om at det gjennomføres konsultasjoner om Statens tilbud før overlevering til NRL.

Slik som tidligere år er kravet om konsultasjoner om Statens tilbud avvist. Bakgrunnen for denne avvisningen er at en etablering av en konsultasjonsordning, i tillegg til de ordinære forhandlingene, ikke vil samsvare med bakgrunnen og formålet med næringsavtalen. Gjennomføring av konsultasjoner med Sametinget om innretningen av Statens tilbud ville begrenset avtalepartenes handlingsrom, og etter departementets vurdering ikke vært forenlig med hva som var og er intensjonen med næringsavtalene. Regjeringens politikk er å videreføre gjeldende hovedavtale og å opprettholde en reindrifftsavtale inngått mellom staten ved LMD og reindriffts-næringen representert ved NRL. Dette er senest kommunisert i den siste reindrifftsmeldingen.

4. GRUNNLAGET FOR FORHANDLINGENE

Reindrifftsavtaleforhandlingene gjennomføres etter de bestemmelser som er gitt i Hovedavtalen for reindrifften. Hovedavtalen ble inngått mellom Staten ved Landbruksdepartementet og Norske Reindrifftsamers Landsforbund 26. februar 1993. I henhold til avtalens § 2 skal Landbruks- og matdepartementet og NRL føre forhandlinger om en løpende reindrifftsavtale med tiltak som tar sikte på en utvikling av reindriffts-næringen i samsvar med de til enhver tid vedtatte mål og retningslinjer for reindrifftspolitikken.

Reindrifftsforhandlingene gjennomføres hvert år. Perioden for de årlige avtalene løper fra 1. juli til 30. juni. Forhandlingene skal ta utgangspunkt i en felles forståelse av næringens økonomiske situasjon. Som grunnlag for dette, utarbeider Økonomisk utvalg for reindrifften et totalregnskap for reindrifften.

Hovedavtalen har åpnet for at partene kan kreve forhandlinger også om andre forhold utenom de økonomiske virkemidlene. Dette er faglige, sosiale, organisasjonsmessige og andre spørsmål av betydning for utvikling av næringen mot de mål som er fastsatt for reindrifftspolitikken. Denne åpningen innebærer ikke at reindriffts-næringen, representert ved NRL, kan fremme ethvert faglig krav i forbindelse med reindrifftsavtaleforhandlingene. Imidlertid kan NRL løfte frem problemstillinger gjennom forhandlingene, og LMD kan bidra til at NRL får tatt opp saken med rette fagdepartement.

I henhold til hovedavtalen skal forhandlingene være slutført innen 1. mars.

Ved brudd i forhandlingene fremmer staten, i henhold til hovedavtalen, på eget grunnlag overfor Stortinget forslag om de tiltak og økonomiske rammer som skal gjelde for kommende avtaleperiode.

5. POLITISKE FØRINGER

5.1 Melding til Stortinget nr. 32 (2016-2017) *Reindrift. Lang tradisjon – unike muligheter*

Den 5. april 2017 la regjeringen frem Melding til Stortinget nr. 32 (2016-2017) *Reindrift. Lang tradisjon – unike muligheter*. Denne stortingsmeldingen om reindrifftspolitikken er den første meldingen om reindrift på 25 år. Fram til meldingen ble behandlet i Stortinget, var det St. meld. nr. 28 (1991-1992) *En bærekraftig reindrift* og Innst. S. nr. 167 (1991-1992) som trakk opp målene og retningslinjene for reindrifftspolitikken.

I meldingen vises det til at økologisk bærekraftig drift og økt produksjon danner grunnlaget for de unike mulighetene i reindriften. I meldingen presenteres strategier og tiltak for at næringen bedre skal kunne utnytte sitt potensiale i en rasjonell og markedsorientert retning. Reindriftens inntekter skal i størst mulig grad skapes ved å selge etterspurte produkter og tjenester til markedet. Dette vil sikre grunnlaget for den unike næringen og kulturbæreren som reindriften er. Dette er hovedbudskapet i meldingen.

Delmålene om en økologisk, økonomisk og kulturelt bærekraftig reindrift som ble fastsatt gjennom Stortingets behandling av St. meld. nr. 28 (1991-1992), er videreført i den nye meldingen. Imidlertid tydeliggjøres prioriteringen av økologisk bærekraft, og det understrekes at økologisk bærekraft er en grunnleggende forutsetning for å ivareta reindrifskulturen framover, og for utvikling av næringen og potensialet for økt lønnsomhet.

Ved behandling av meldingen gav Stortinget i all hovedsak sin tilslutning til de tiltakene som var foreslått i meldingen. Flertallet var enige med regjeringen om at det er behov for å endre formålsparagrafen i reindriftsloven slik at økologisk bærekraft prioriteres. De mener at det er viktig at det i tillegg gjennomføres et arbeid med å definere innholdet i de tre delmålene økologisk, økonomisk og kulturell bærekraft. Videre var flertallet positive til forslaget om å innføre obligatorisk individmerking av rein, men påpekte at en elektronisk individmerking ikke måtte erstatte den tradisjonelle øremerkingen. Stortingets flertall var også positive til en offentliggjøring av siidaandelenes reintall internt i næringen.

Når det gjelder dyrevelferd og tap, støtter flertallet regjeringens tiltak for å hindre spredning av sykdommen Chronic Wasting Disease (CWD). Videre påpekte flertallet at det må sikres erstatningsfôr i år med vanskelige beiteforhold. Når det gjelder tap av rein til rovvilt, ba flertallet om at det gjøres en ny gjennomgang av rovdyr- og beiteprioriterte områder. Flertallet understreket at tilfeller av rovdyr tap må begrenses og erstattes fullt ut når det forekommer. Med dette som utgangspunkt, ba flertallet regjeringen om raskt å bidra til at rovdyr- og rovfuglproblemene reduseres i et samspill mellom myndigheter og næringen.

Tilgang på nødvendige arealer er en sentral forutsetning for at reindriftnæringen skal få økt sin produksjon og lønnsomhet. Komiteens flertall støtter at det prioriteres midler over reindriftsavtalen til forskningsprosjekter for mer kunnskap om ulike arealinngrepers innvirkning på reindriften. Flertallet finner det positivt at det jobbes aktivt for å bygge opp kompetanse hos reinbeitedistriktene om plan- og bygningsloven, samt at det bygges opp kompetanse om reindrift og reindriftsrettigheter hos fylkeskommuner og kommuner. Flertallet var også positiv til videreføring av arbeidet med å få helhetlige og dynamiske kart over reindriftnæringens arealbruk, og viste til at disse kartene vil være konfliktforebyggende og gi forutsigbarhet.

Med bakgrunn i Stortingets behandling av meldingen, arbeider LMD nå med en oppfølging av meldingen. Det tas sikte på å fremme endringer i reindriftsloven i løpet av våren 2019. Konkret omfatter dette følgende endringer:

- Endring av formålsbestemmelsen for å løfte fram økologisk bærekraft.
- Tilgjengeliggjøring av reintall på distriktsnivå.
- Obligatorisk individmerking av rein.
- Endring av bestemmelsen for oppnevning av Reindriftsstyret.

I tillegg har departementet startet arbeidet med å utvikle kriterier for alle de tre bærekraftmålene.

5.2 Stortingets behandling av reindrifftsavtaleproposisjonen de fem siste år

Utover behandlingen av Melding til St. nr. 32 (2016-2017) *Reindrift. Lang tradisjon – unike muligheter*, behandler Stortinget reindrifftspolitikken to ganger i året – ved den årlige reindrifftsavtaleproposisjonen og ved behandlingen av det årlige statsbudsjettet. Ved Stortingets behandling av de fire siste års avtaleproposisjoner har en samlet næringskomité støttet opp om regjeringens reindrifftspolitikk. Nedenfor gis en oppsummering av næringskomiteens behandling av de fem siste reindrifftsavtaleproposisjonene.

Ved behandlingen av Prop. 108 S (2013-2014) *Reindrifftsavtalen 2014/2015, og endringer i statsbudsjettet 2014 m.m.* uttalte en samlet næringskomité blant annet følgende:

"Komiteen peker også på det viktige i at reindrifftsloven og reindrifftsavtalen utfyller hverandre og trekker i samme retning. Komiteen er derfor tilfreds med at statens tilbud dreier tilbudet mot, og forsterker, de ordningene som fører til høyere slaktevolum, og derved tar næringen mer i retning av økologisk bærekraft. Komiteen utbetalingene av rovvilterstatningene i de tilfeller reindrifftsutøverne ikke følger reindrifftslovens regler om øvre reintall. Komiteen viser til at dette er forankret i en bred politisk enighet i de senere år.

Komiteen viser til at tilskuddsordningene ble vesentlig lagt om fra og med Reindrifftsavtalen 2003/2004, til ordninger som skal premiere produksjon og verdiskaping. Gjennom reindrifftsloven av 2007 ble det etablert en rekke virkemidler for å redusere reintallet til et bærekraftig nivå, og at reindrifftsloven påla næringen selv et stort ansvar for å drive økologisk, økonomisk og kulturelt bærekraftig. Komiteen viser til at Landbruks- og matdepartementet i 2013 påla Reindrifftsstyret å fatte vedtak om frister for forholdsmessig reduksjon av reintallet. Komiteen mener reindrifftens utfordringer er mange og sammensatte. I deler av Finnmark foreligger det fortsatt store utfordringer i forholdet mellom beitetrykk og beitegrunnlag. Komiteen mener derfor det er nødvendig at Landbruks- og matdepartementet er tydelige overfor SRF og fylkesmennene når det kommer til spørsmål om sanksjonsbruk.

Komiteen viser til at reindrifften er i en unik situasjon hvor potensialet for etterspørsel er langt større enn potensialet for produksjon. I dette ligger det store muligheter for økt verdiskaping. Komiteen er enig med regjeringen i at det er sentralt at reindrifften får utnyttet potensialet for verdiskaping. En moderne reindrifftsnæring forutsetter at næringen besitter kunnskap om økologisk bærekraft og innehar markedskompetanse. Årets reindrifftsavtale forsterker ordningene for de utøverne som vil ta næringen i den retningen."

Videre uttalte en samlet næringskomite blant annet følgende ved behandlingen av Prop. 68 S (2014-2015) *Reindrifftsavtalen 2015/2016, og endringer i statsbudsjettet 2015 m.m.:*

"Komiteen viser til at forhandlingene er gjennomført etter bestemmelser gitt i Hovedavtalen for reindrifften fra 1993, med det hovedmål å utvikle reindrifftsnæringen til en rasjonell og markedsorientert næring som er bærekraftig i et langsiktig perspektiv. Komiteen er tilfreds med at avtalepartene ser det som viktig å videreføre stimuleringen til reell markedsrettet produksjon og verdiskaping, slik at det legges best mulig til rette for de reindrifftsutøvere som har reindrift som hovedvirksomhet.

Komiteen viser til at reindrifften er i en unik posisjon, med en potensiell etterspørsel som overgår potensialet i produksjonen. Det innebærer at potensialet for verdiskaping er langt høyere enn det som utnyttes i dag. Komiteen er derfor tilfreds med at Reindrifftsavtalen for

2015/2016 innebærer særskilt stimulans til økt produksjon og aktiviteter knyttet til reiseliv og formidling av reindriftssamisk kultur og leveste.

Komiteen er enig med regjeringen i at den fremforhandlede Reindrifftsavtalen for 2015/2016 gir grunnlag for økt inntjening og verdiskaping hos den enkelte reindrifftsutøver. Samtidig viderefører avtalen den dreining man har hatt i virkemidlene de senere årene, med vektlegging av næringsretting og tilrettelegging for dem som har reindrift som hovedvirksomhet. Dette er det bred politisk enighet om."

Ved behandlingen av Reindrifftsavtalen 2016/2017, uttalte en samlet næringskomité blant annet følgende ved behandlingen av Prop. 77 S (2015-2016) *Reindrifftsavtalen 2016/2017, og endringer i statsbudsjettet 2016 m.m.*:

"Komiteen merker seg at man fortsetter linjen fra de tre siste års avtaler, og støtter dette. En fortsatt prioritering mot en økologisk bærekraftig reindrift innen rammene av dyrehelselovgivningen vil, som komiteen har påpekt i tidligere meldinger, være en absolutt forutsetning for også å oppnå reindrifftslovens mål om økonomisk og kulturell bærekraft.

Komiteen viser til at Stortingets målsetting er at politikken skal legge rammer for reindriften som en rasjonell markedsorientert næring, bærekraftig i et langsiktig perspektiv. Komiteen støtter derfor at tilbudet la opp til å tilrettelegge for de utøverne som har reindrift som hovedvirksomhet. Økt slakteuttak, økt verdiskaping, økt satsing på kvalitet og dermed økt inntjening, er den beste garanti for ivaretagelse og videreutvikling av reindriften kulturellt.

Komiteen registrerer at forhandlingene om reinbeitekonvensjonen med Sverige drar ut. Det er viktigere at man ivaretar de norske interessene enn å skynde frem en avgjørelse. Komiteen registrerer at det er mange uavklarte arealsspørsmål rundt reindriften, og imøteser derfor regjeringens arbeid med jordskifteretten og ny stortingsmelding."

Ved behandlingen av Reindrifftsavtalen 2017/2018, uttalte en samlet næringskomité blant annet følgende ved behandlingen av Prop 138 S (2016-2017) *Endringer i statsbudsjettet 2017 under Landbruks- og matdepartementet (Reindrifftsavtalen 2017/2018 m.m.)*:

"Komiteen viser til at forhandlingene er gjennomført etter bestemmelser gitt i Hovedavtalen for reindriften fra 1993.

Komiteen mener at den fremforhandlede Reindrifftsavtalen for 2017/2018 gir grunnlag for økt inntjening og verdiskaping hos den enkelte reindrifftsutøver. "

Når det gjelder inneværende avtale, Reindrifftsavtalen 2018/2019, uttalte på ny en samlet næringskomité blant annet følgende ved behandlingen av Prop 92 S (2017-2018) *Endringer i statsbudsjettet 2018 under Landbruks- og matdepartementet (Reindrifftsavtalen 2018/2019 m.m.)*:

" Komiteen merker seg at reindrifftsavtalen legger til rette for å utvikle reindriftnæringen som en rasjonell markedsorientert næring som er bærekraftig i et langsiktig perspektiv, og ser det som positivt at tiltak som bygger opp under økologisk bærekraft, er særlig prioritert.

Komiteen er enig i at det også i denne reindrifftsavtalen prioriteres å støtte opp under dem som har fulgt opp vedtakene om reduksjon, mens de som ikke har fulgt gitte refusjonsvedtak, ikke har vært i posisjon til å få tilskudd"

Gjennomgangen fra innstillingene ved behandling av de fem siste års avtaleproposisjoner viser at en samlet næringskomité har støttet opp om regjeringens reindriftpolitikk. Videre at det er bred politisk enighet i den dreining man har hatt i virkemidlene de senere årene, med vektlegging av næringsretting og tilrettelegging for dem som har reindrift som hovedvirksomhet.

5.3 Granavolden-plattformen

Granavolden-plattformen ble lagt fram den 17. januar 2019. I plattformen vises det til at den samiske reindriften er en viktig kulturbærer for det samiske folk. Grunnlaget for dette sikres gjennom en bærekraftig og dyrevelferdsmessig forsvarlig bruk av beiteområdene. Derfor vil regjeringen, i samarbeid med reindriftnæringen, legge til rette for en økologisk bærekraftig reindriftnæring. Næringen må fortsette markedsorienteringen.

Følgende tiltak er konkretisert i plattformen:

- Legge til rette for en økologisk bærekraftig reindriftnæring som gir grunnlag for økonomisk lønnsomhet og samisk kultur.
- Følge opp reindriftsmeldingen, blant annet gjennom endringer i reindriftsloven.
- Skjerpe kravene til offentliggjøring av reintall.
- Sanksjonere mot ny reintallsposisjonering for å hindre tilpasning på en måte som fortrenger aktører som har forholdt seg lojalt til tidligere fattede vedtak.
- Arbeide for å få på plass norsk-svensk reinbeitekonvensjon.
- Bekjempe dyresykdommen skrantesyke.
- Vurdere innretningen på tilskudd til reindrift med tanke på både å stimulere til næringsutvikling ved å belønne matproduksjon samtidig som man ivaretar kulturbaserte aspekter ved reindriften.

6. REINDRIFTSAVTALEN SOM REINDRIFTSPOLITISK VIRKEMIDDEL

6.1 Kort om utviklingen av reindriftsavtalen

Reindriftsavtalen er, ved siden av reindriftsloven, det viktigste redskapet for å følge opp målene og retningslinjene i reindriftpolitikken. I forhandlingene om reindriftsavtalen drøftes de sentrale økonomiske spørsmål som knytter seg til utviklingen i næringen. Her fastsettes retningslinjene for bruken av de økonomiske virkemidlene – blant annet ut fra reindriftslovens intensjon og bestemmelser, og ut fra de behov og utfordringer næringen til enhver tid står overfor.

Fra midten av 1970-tallet til midten av 1980-tallet var det en forholdsvis sterk vekst i overføringene over reindriftsavtalen. Disse overføringene ga reindriftsutøverne økt økonomisk trygghet og en mulighet til å videreutvikle reindriften som næring. Samtidig bidro overføringene til en utilsiktet virkning ved at reintallet økte, og da særlig reintallet i deler av Finnmark. På 1990-tallet sto reintallstilpasningen i Finnmark, men også reintalls- og inntektsfordelingen, sentralt når man drøftet innretningen av de økonomiske virkemidlene over reindriftsavtalen. Innretningen av de økonomiske virkemidlene viste seg etter hvert ikke å ha den ønskede effekt på reintallstilpasningen. Fra og med Reindriftsavtalen 2003/2004 ble derfor tilskuddsordningene lagt vesentlig om. Tilskuddene til siidaandeler og tamreinlag ble endret fra ordninger som i stor grad var faste beløp per siidaandel, til ordninger som premierer produksjon og verdiskaping. Dette innebærer at mens ordningene tidligere var knyttet opp mot et minstekrav til produksjon (kg), er dagens ordninger knyttet til verdien av det som produseres (kr). Videre er det rettet oppmerksomhet mot tiltak som skal legge til rette for økt slaktning og omsetning av reinkjøtt, ved fortsatt å stimulere til reell markedsrettet produksjon og verdiskaping.

Siden den store omleggingen i tilskuddsordningene i Reindrifftsavtalen 2003/2004 har man opprettholdt hovedlinjene i tilskuddssystemet. Dette har bidratt til å skape stabilitet og forutsigbarhet om ordningene over reindrifftsavtalen. Særlig har dette vært viktig i forbindelse med, og rett i etterkant av at tilpassing av reintallet er gjennomført. I den forbindelse trekkes det også fram at ny reindrifftslov gjorde det mulig å knytte virkemidlene over reindrifftsavtalen tettere sammen med de lovbaserte virkemidlene for å nå de fastsatte reindrifftspolitiske målene. Dette har bl.a. innebært at siidaandeler som ikke har fulgt gitte reduksjonskrav ikke har være tilskuddsberettiget.

6.2 Inneværende reindrifftsavtale

Inneværende reindrifftsavtale for 2018/2019 innebærer økonomiske tiltak i reindrifftsnaeringen på i alt 123,1 mill. kroner. Dette er en økning på 4,5 mill. kroner i forhold til Reindrifftsavtalen 2017/2018.

Reindrifftsavtalen 2018/2019 sitt hovedmål er å utvikle reindrifftsnaeringen som en rasjonell markedsorientert næring som er bærekraftig i et langsiktig perspektiv.

Reindrifftsavtalen 2018/2019 viderefører linjene i Meld. St. nr. 32 *Reindrifft. Lang tradisjon – unike muligheter*. Det innebærer blant annet at tilskuddsordningene som styrker produksjon og omsetning prioriteres, og at det legges til rette for de reineierne som har reindrifft som hovednæring.

Videre innebærer gjeldende avtale en betydelig økning av tilskuddet til reinbeitedistriktene. Noe av økningen er øremerket til distriktenes arbeid med å styrke HMS, og beredskap for å sikre dyrevelferden under vanskelige beiteforhold. Distriktsmidlene skal også støtte opp om arbeidet med å utvikle driften i en bærekraftig retning, herunder overvåke reintall og sikre reindrifftens arealer.

Reindrifftsavtalen 2018/2019 var den femte avtalen der regjeringen har kommet fram til enighet med NRL. Enighet i avtaleforhandlingene er viktig for å støtte opp om avtaleinstituttet og den hovedavtalen som er inngått mellom Landbruks- og matdepartementet og NRL.

Ved Stortingets behandling av Prop 92 S (2017–2018) *Endringer i statsbudsjettet 2018 under Landbruks- og matdepartementet (Reindrifftsavtalen 2018/2019 m.m.)* leverte som nevnt næringskomiteen også denne gang en samlet innstilling, jf. Innst. 403 S (2017 – 2018). Gjennom sin innstilling tydeliggjør komiteen at det er bred politisk enighet i regjeringens reindrifftspolitikk.

7. DEN ØKONOMISKE UTVIKLINGEN I REINDRIFTEN

7.1 Totalregnskapet for reindrifften

Totalregnskapet viser en økning i resultatmålene fra 2016 til 2017. Vederlag for arbeid og egenkapital økes fra 87,2 mill. kroner i 2016 til 111,19 mill. kroner i 2017 (+24,7 mill. kroner). Målt per årsverk økes vederlag for arbeid og egenkapital fra 95.221 kroner i 2016 til 119.172 kroner i 2017, og målt per siidaandel økes vederlag for arbeid og egenkapital fra 151.442 kroner i 2016 til 192.273 kroner i 2017.

At resultatmålene er på et høyere nivå i 2017 enn i 2016 skyldes blant annet økning i statstilskudd og erstatninger samt reduserte kostnader.

Variasjoner i reintallet fra år til år, sammenholdt med områdenes priser og gjennomsnittsvекter, skaper endringene i samlet livdyrverdi. For 2017 gir dette en nedgang på 6,6 mill. kroner.

I 2017 var de produksjonsbaserte inntektene på 156,7 mill. kroner, mens de i 2016 var på 173,1 mill. kroner. Totalt er dette en reduksjon på 16 mill. kroner.

Statstilskuddene øker fra 103,9 mill. kroner i 2016 til 107,2 mill. kroner i 2017 (+3,3 mill. kroner). Dette skyldes hovedsakelig en økning i ordinære tilskudd.

Erstatningene øker fra 68,2 mill. kroner i 2016 til 75,1 mill. kroner i 2017, en økning på 6,9 mill. kroner. Økningen kommer som en følge av høyere erstatningsutbetalinger for både arealinngrep og tap av rein.

Totalt sett innebærer dette en reduksjon i sum inntekter fra 345,2 mill. kroner i 2016 til 339,0 mill. kroner i 2017 (-6,2 mill. kroner).

De totale kostnadene i næringen reduseres fra 246,7 mill. kroner i 2016 til 215,5 mill. kroner i 2017.

Tabell 1 Sammen drag av reindriftens totalregnskap i perioden 2015-2018

Regnskapsposter	2015	2016	2017	2018¹
Produksjonsbaserte inntekter:	176 103	173 076	156 702	173 315
Statstilskudd:	84 933	103 915	107 205	90 122
Erstatninger:	77 062	68 193	75 062	72 464
Sum inntekter:	338 099	345 184	338 969	335 901
Sum kostnader:	223 121	246 675	215 484	220 954
Vederlag for arbeid og kapital	114 978	98 504	123 486	114 947
Renter på lånt kapital	12 704	11 324	11 583	11 597
Vederlag for arbeid og egenkapital				
Totalt (1.000 kr)	102 274	87 185	111 903	103 350
Per årsverk (kr)	107 621	95 221	119 172	113 198
Per siidaandel (kr)	178 080	151 442	192 273	178 497
Sum årsverk	950	916	939	913
Ant.siidaandeler	574	576	582	579

Foreløpige tall for 2018 viser en reduksjon av resultatmålene. Dette skyldes i hovedsak reduksjon i statstilskuddene.

7.2 Totalregnskapet for 2017 fordelt på reinbeiteområde

Tabell 2 viser totalregnskapet for 2017 fordelt etter reinbeiteområder. Det går frem av tabellen at det er klare nivåforskjeller i resultatene mellom reinbeiteområdene. Vederlag til arbeid og egenkapital for Sør-Trøndelag/Hedmark, som ligger høyest, utgjør 387.618 kroner per årsverk. For Nordland som ligger lavest, viser tilsvarende beregning 60.151 kroner per årsverk.

¹ Foreløpige tall

Endringer i den samlede livdyrverdien fremkommer i hovedsak som følge av endringer i reintall og flokks sammensetning. Tabell 2 viser at disse endringene har stor betydning for resultatmålene i de fleste reinbeiteområdene. I tillegg til at endringer i livdyrverdien har stor betydning for resultatmålene i de fleste reinbeiteområdene innenfor samme år, har de også avgjørende betydning for endringer i resultatmålene innenfor et område mellom år.

Tabell 2 Totalregnskap for 2017 fordelt etter reinbeiteområder (1.000 kroner)

Reinbeite- Område	Øst- Finnm.	Vest- Finnm.	Troms	Nord- land	Nord- Tr.lag	Sør-Tr./ Hedm.	Tamrein- lag
Prod.baserte innt.	40 971	43 004	10 596	11 039	14 547	18 755	17 791
Kjøtt og biprod.	26 406	35 434	4 835	5 659	9 671	13 576	18 416
Bonus	5 494	2 383	0	9	299	0	0
Endr. i reinjordverdi	452	-4 924	-503	-1640	-872	1 502	-625
Binæringsinntekter	2 772	3 650	3 429	1 675	462	1 528	0
Andre prod.bas.innt.	5 846	6 460	2 834	5 335	4 987	2 157	0
Statstilskudd:	32 742	37 398	6 620	9 213	7 665	9 025	4 543
Ordinære tilskudd	30 381	28 791	3 654	3 858	6 319	8 650	4 501
Andre tilskudd	896	6 358	1 739	1 134	258	0	42
Ekstraord. tilskudd	0	314	0	636	0	0	0
Tilskudd til binæringer	250	190	60	0	0	200	0
Verdiskapningsprogr.	95	698	0	0	0	0	0
Tiltak mot radioakt.	0	0	0	0	0	0	0
Konfl.demp.rovvilt	1 120	1 047	1 168	3 585	1 088	175	0
Erstatninger:	18 301	14 312	11 497	16 985	9 505	3 972	491
Tap av rein	17 519	11 150	11 129	15 934	9 076	3 202	491
Arealinngrep	782	3 161	368	1 051	430	769	0
Sum inntekter	92 013	94 713	28 713	37 237	31 717	31 751	22 824
Kostnader:							
Siidaandelens kostn.	56 373	55 700	14 746	24 033	11 625	9 488	0
Felleskostnader	6 417	8 609	6 250	7 969	3 157	3 016	0
Kostnader tamreinlag							8 100
Sum kostnader	62 790	64 309	20 996	32 002	14 782	12 504	8 100
Vederlag for arbeid og kapital	29 223	30 404	7 717	5 234	16 935	19 247	14 725
Renter på lånt kapital	3 495	4 097	1 153	904	743	642	549
Vederlag for arbeid og egenkapital							
Totalt (1.000 kr)	25 729	26 306	6 564	4 331	16 192	18 606	14 176
Per årsverk (kr)	92 217	71 291	83 090	60 151	317 481	387 618	345 748
Per siidaandel (kr) 1)	154 992	122 927	131 282	103 116	415 167	620 188	0
Sum årsverk	279	369	79	72	51	48	41
Antall siidaandeler	166	214	50	42	39	30	0

Endringene fra 2016 til 2017 i totalregnskapets hovedposter er som følger:

Øst-Finnmark: Vederlag til arbeid og egenkapital økes med om lag 8 mill. kroner. De produksjonsbaserte inntektene reduseres med 14,6 mill. kroner. Statstilskuddene øker med 2,2 mill. kroner. De totale erstatningene reduseres med 5,3 mill. kroner. Totalt reduseres inntektene med 7,2 mill. kroner, og kostnadene reduseres med 15,1 mill. kroner. Antall siidaandeler er uendret på 166.

Vest-Finnmark: Vederlag til arbeid og egenkapital øker med 9,6 mill. kroner. De produksjonsbaserte inntektene økes fra 41,3 mill. kroner i 2016 til 43,0 mill. kroner i 2017. Statstilskudd øker med 0,7 mill. kroner, og erstatninger reduseres med 0,6 mill. kroner. Samlet gjør dette at de totale inntektene øker med 1,8 mill. kroner. Samtidig reduseres kostnadene med om lag 7,8 mill. kroner sammenlignet med 2016. Antall siidaandeler øker med 4.

Troms: Vederlag til arbeid og egenkapital øker med 2,3 mill. kroner. Dette kommer blant annet som en følge av en økning i statstilskudd og erstatninger på til sammen 2,4 mill. kroner. Kostnadene reduseres med 1,3 mill. kroner. Antall siidaandeler er uendret på 50.

Nordland: Vederlag til arbeid og egenkapital reduseres med 1,2 mill. kroner. Både de produksjonsbaserte inntektene, statstilskudd og erstatningene reduseres med henholdsvis 4,3 mill. kroner, 0,2 mill. kroner og 0,2 mill. kroner. Samtidig har Nordland redusert både de totale kostnadene og renteutgiftene. Antall siidaandeler er uendret på 42.

Nord-Trøndelag: Vederlaget til arbeid og egenkapital økes med 3,2 mill. kroner. Dette kommer blant annet som følge av en økning i de produksjonsbaserte inntektene på 2,1 mill. kroner. Statstilskuddene og erstatningene øker også litt. Området har redusert sine totale kostnader med 0,7 mill. kroner. Antall siidaandeler er uendret på 39.

Sør-Trøndelag/Hedmark: Vederlag til arbeid og egenkapital øker med 0,4 mill. kroner. De produksjonsbaserte inntektene og erstatningene øker med til sammen 1 mill. kroner, mens statstilskuddene reduseres med 0,9 mill. kroner fra 2016. Totale kostnader og renter på lånt kapital reduseres med til sammen 0,4 mill. kroner. Antall siidaandeler er uendret på 30.

Tamreinlag: Vederlaget til arbeid og egenkapital øker med 2,3 mill. kroner sammenlignet med 2016. De produksjonsbaserte inntektene reduseres med 0,4 mill. kroner. Statstilskudd og erstatninger øker med til sammen 0,3 mill. kroner. Den samlede livdyrverdien øker med 0,8 mill. kroner, kostnadene reduseres med 2,6 mill. kroner. Antall årsverk økes fra 39 til 41.

7.3 Sidaandelenes økonomi

Gjennomsnittlige nøkkeltall per siidaandel og per rein i de ulike reinbeiteområdene er presentert i tabell 3. Tabellen viser at det er store variasjoner mellom områdene. Eksempelvis varierer kjøttinntektene per siidaandel mellom 452.200 kroner i Sør-Trøndelag/Hedmark reinbeiteområde til 96.700 i Troms reinbeiteområde. Gjennomsnittlige kjøttinntekter per rein varierer mellom 368 kroner per rein i Karasjok til 986 kroner per rein i Sør-Trøndelag/Hedmark. Det er også betydelige variasjoner i gjennomsnittlig statstilskudd mellom reinbeiteområdene. Reinbeiteområdene der flest siidaandeler og distrikter oppfyller kravene i reindriftsavtalens ordninger får uttelling i form av høyere utbetaling. Dersom inntektsoverføringene relateres til reintall, er overføringene i 2016 størst i Sør-Trøndelag/Hedmark med 656 kroner per rein, og lavest i Karasjok med 391 kroner per rein.

For 2017 er inntektsoverføringene per siidaandel høyest i Polmak/Varanger med 350.581 kroner og lavest i Troms med 132.405 kroner.

De totale kostnadene per siidaandel varierer også betydelig mellom områdene. Tilsvarende varierer de totale kostnader per rein. Nordland og Troms har det høyeste kostnadsnivået sett i forhold til reintallet med henholdsvis 2.251 kroner per rein og 1.758 kroner per rein, mens Vest-Finnmark har de laveste kostnadene per rein med 814 kroner per rein. Variasjonen i kostnadene per rein har sammenheng med driftsstrukturen og størrelsen på driftsgruppene i de ulike områder.

Tabell 3 viser til dels store forskjeller i lønnsomhet mellom områdene. Den store variasjonen skyldes forskjeller både når det gjelder reintall per siidaandel og inntjening per rein, hvorav sistnevnte ser ut til å ha størst betydning for resultatet. Dette innebærer at en forbedring av siidaandelens økonomi først og fremst betinger økt inntjening per rein.

Mange reindriftsfamilier henter betydelige deler av sin inntekt utenfor reindriftnæringen. Det er i all hovedsak kvinner som står for denne inntekten. Gjennomsnittlig inntekt utenfor reindriften per siidaandel varierte i 2017 fra 367.000 kroner i Troms til 312.000 kroner i Nord-Trøndelag.

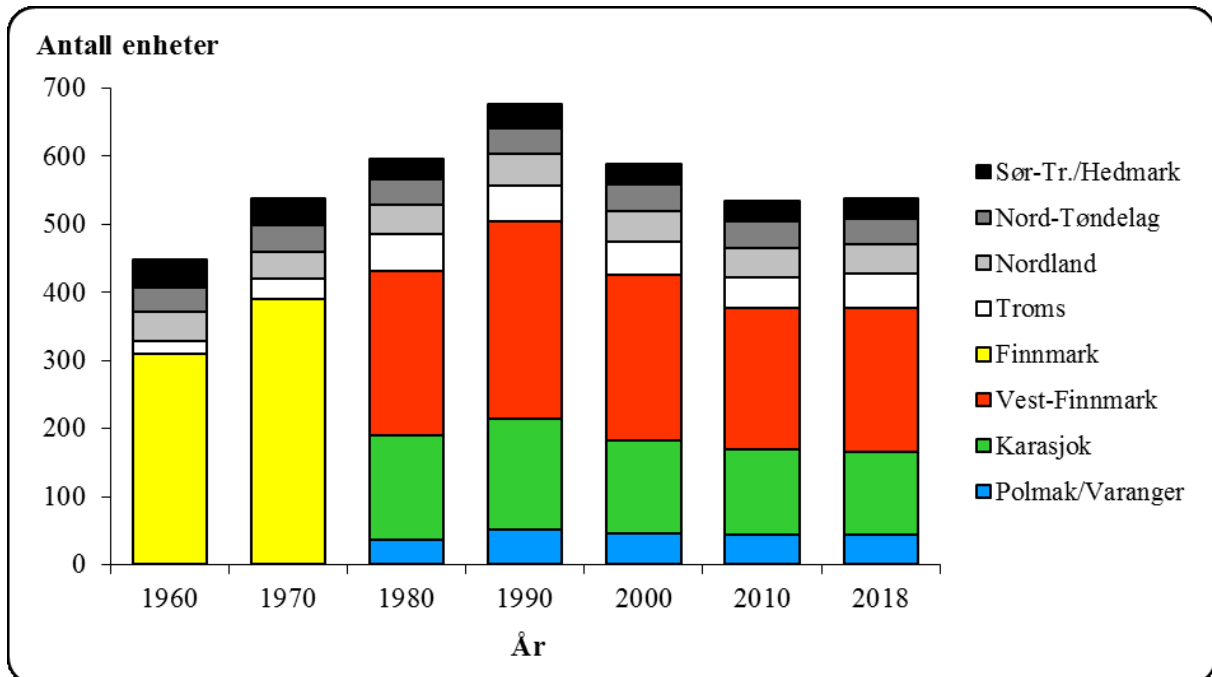
Tabell 3 Gjennomsnittlige nøkkeltall per siidaandel og per rein for reinbeiteområdene i 2017 (kr)

	Polmak/ Varanger	Karasjok	Vest- Finnm	Troms	Nordl.	Nord- Tr.lag	Sør-Tr.lag/ Hedmark
Kjøttinntekter inkl. bonus pr siidaandel	354 442	133 720	176 717	96 711	134 965	255 634	452 247
Kjøttinntekter inkl. bonus pr rein	643	368	478	405	399	702	986
Statstilskudd pr siidaandel	350 581	141 937	174 755	132 405	219 353	196 542	300 841
Statstilskudd pr rein	636	391	473	554	648	540	656
Erstatninger pr siidaandel	181 683	84 481	66 876	229 931	404 414	243 729	132 384
Erstatninger pr rein	330	233	181	963	1 195	669	289
Totale inntekter pr siidaandel	948 523	412 190	442 584	574 265	886 590	813 262	1 058 382
Totale inntekter pr rein	1 720	1 136	1 198	2 404	2 619	2 233	2 307
Totale kostnader pr siidaandel	605 322	296 358	300 510	419 924	761 960	379 033	416 802
Totale kostnader pr rein	1 098	817	814	1 758	2 251	1 041	908
Vederlag arbeid og egenkapital pr siidaandel	316 182	96 931	122 927	131 282	103 116	415 167	620 188
Vederlag arbeid og egenkapital pr rein	573	267	333	550	305	1 140	1 352
Reintall pr siidaandel	551	363	369	239	339	364	459
Inntekter utenfor reindriften pr siidaandel (1 000 kr)	344	341	361	367	353	312	360

8. ENKELTE UTVIKLINGSTREKK

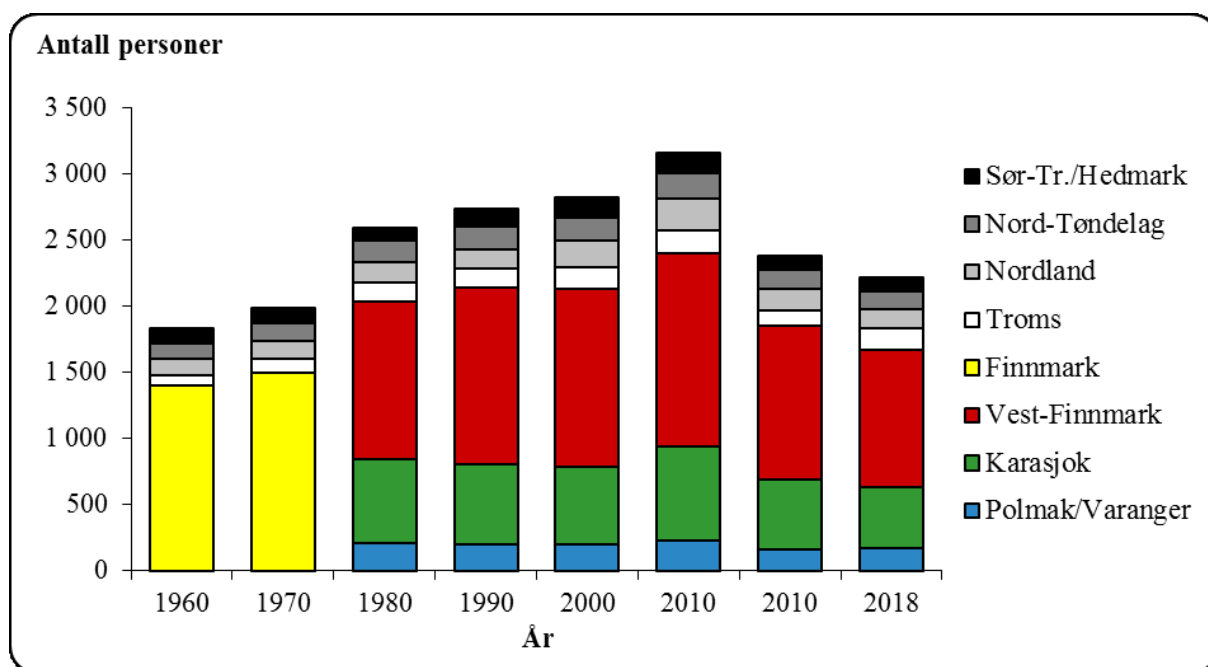
8.1 Sysselsetting

Den langsiktige utviklingen i antall enheter fra 1960 til 2018 er vist i figur 2. Fram til 1990 inneholder figuren også dem som beholdt sin driftsenhet selv om de hadde sluttet med reindrift. Fra 2000 er enheter med null rein fjernet fra oversikten. Økonomisk utvalg viser til at tallmaterialet har sine svakheter, men gir et visst uttrykk for endring i antall enheter.

Figur 2 Antall enheter i samisk reindrift i perioden 1960-2018

Det usikre bakgrunns materialet gjør at det ikke er mulig å trekke detaljerte konklusjoner ut fra figur 2. Tallene viser imidlertid at det i perioden fra 1960 til 1990 var en betydelig økning i antall enheter med utkomme fra reindriften. Tendensen til vekst bekreftes også av tallmaterialet for antall personer tilknyttet næringen, jf. figur 3. I perioden fra 1990 til 1997 var det en til dels sterk reduksjon i antall enheter, mens antall personer knyttet til næringen holdt seg på et stabilt høyt nivå. Reduksjonen i antall enheter frem til 1997 kom særlig i Finnmark – som følge av Omstillingsprogrammet. Etter 1997 økte antallet siidaandeler, i hovedsak som følge av at enheter som hadde vært på omstilling kom tilbake til næringen. Selv om antall enheter nå er under nivået fra 1979, da reindriften av 1978 trådte i kraft, ligger antall personer i næringen over nivået fra den tiden. Statens forhandlingsutvalg understreker at variasjonen har i hovedsak vært i Finnmark, mens utviklingen i områdene sør for Finnmark har vært mer stabil.

Figur 3 Antall personer i samisk reindrift i perioden 1960-2018

Økonomisk utvalg viser til at også tallmaterialet for antall personer i reindriften har sine svakheter, men at usikkerheten når det gjelder antall personer er mindre enn usikkerheten når det gjelder antall enheter. Slik forholdene er i dag, er tallmaterialet basert på oversikter fra den enkelte siidaandel/reinbeitedistrikt. Fra og med 2018 er antall personer i figur 3 personer med rein registrert i melding om reindrift, da dette gir et mer riktig bilde av hvor mange som driver med reindrift. Figuren viser også to søyler for 2010 der søylen med flest personer viser personer registrert i melding om reindrift med og uten rein, mens den andre søylen er personer med rein.

Tabell 4 viser utviklingen i antall personer per familieenhet/driftsenhet/siidaandel i de ulike reinbeiteområdene fra 1960 til 2018. På samme måte som i figur 3 er antallet personer i tabellen i 2018 antall personer med rein registrert i melding om reindrift. I 2010 vises to tallserier, den første personer med og uten rein, og den andre med rein.

Tabell 4 Antall personer per enhet (siidaandel/familieenhet)

Reinbeiteområde	1960	1970	1980	1990	2000	2010	2010	2018
Polmak/Varanger			5,8	3,9	4,4	5,2	3,6	3,9
Karasjok			4,1	3,7	4,5	5,7	4,2	3,8
Vest-Finnmark			4,9	4,6	5,9	7,0	5,6	4,9
Finnmark	4,5	3,8	4,7	4,2	5,3	6,3	4,9	4,4
Troms	4,2	3,5	2,8	2,9	3,6	4,0	2,5	3,2
Nordland	2,9	3,5	3,4	3,1	4,5	5,5	3,8	3,5
Nord-Trøndelag	3,4	3,2	4,2	4,4	4,6	4,8	3,7	3,5
Sør-Tr./Hedmark	2,7	3,1	3,3	3,8	4,8	5,2	3,4	3,5
Totalt samisk reindrift	4,1	3,7	4,3	4,0	5,0	5,9	4,5	4,1

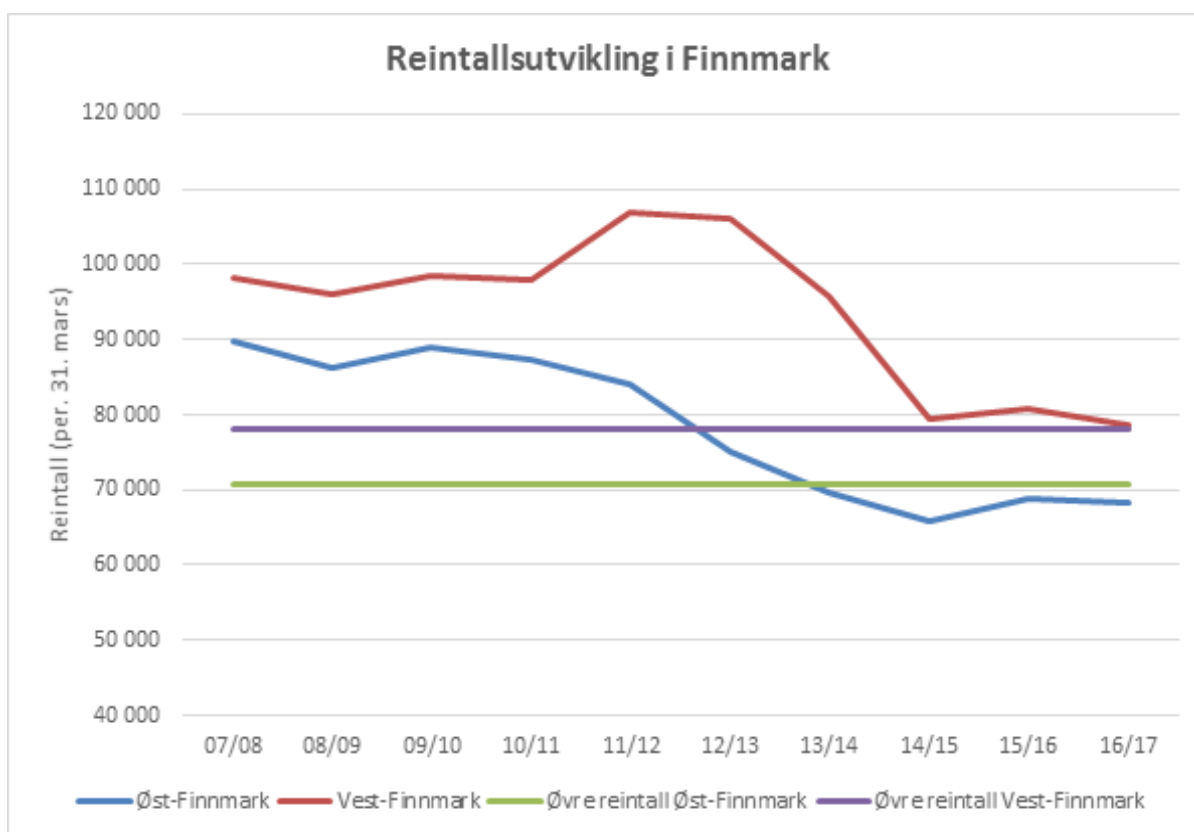
Over reindrifftsavtalen har avtalepartene gjennom år prioritert driftstilskudd til ungdom og etableringstilskudd ved overdragelse av siidaandel til personer under 35 år. Disse tilskuddene skal støtte opp om reindrifftsungdom som er under etablering og oppbygging av egen drift, samt

stimulere til strukturendringer ved at siidaandelen blir overdratt til personer under 35 år. De siste fem årene har antall etableringstilskudd økt fra 24 til 64. Dette utgjør en økning på 167 prosent. I samme periode har antall siidaandeler økt med 7 andeler. Når det gjelder antall driftstilskudd til ungdom har økningen vært fra 44 til 55, en økning på 25 prosent. Etter Statens forhandlingsutvalgs vurdering fungerer dagens ordninger etter sin hensikt.

Samlet sett viser gjennomgangen at reindriften ikke har et rekrutteringsproblem. Mange distrikter opplever et press fra personer som ønsker å starte opp med reindriften. Økningen av antall siidaandeler setter reindriftnæringen i en spesiell situasjon, også sammenlignet med andre primærnæringer. Selv under perioden med reintallsreduksjon har antall siidaandeler i reindriftnæringen økt.

8.2 Reintallsutvikling

Reindriftsloven av 2007 skal gi grunnlag for en hensiktsmessig indre organisering og forvaltning av reindriften. Videre skal reindriftnæringen etter loven, gjennom internt selvstyre, selv spille en aktiv rolle og ha ansvaret for at reindriften er bærekraftig. Et sentralt verktøy i den forbindelse er bruksreglene. Det har vært en omfattende prosess knyttet til arbeidet med å få godkjent bruksregler og å få reintallet på fastsatt nivå. Først ved utgangen av 2011 hadde samtlige av sommer- og helårsdistriktene fått godkjent sine bruksregler. I 2018 har også samtlige "fellesbeitedistrikter" i Finnmark godkjente bruksregler.

Figur 4 Reintallsutviklingen i Finnmark

Dersom faktisk reintall overstiger reintallet som er fastsatt i bruksreglene, skal det overskytende antall rein reduseres. Fremgangsmåten følger av reindriftsloven § 60 tredje ledd. Primært skal siidaen selv utarbeide en reduksjonsplan som fordeler reduksjonen internt i

siidaen/distriktet. Dersom siidaen ikke utarbeider en slik plan, skal hver siidaandel redusere det overskytende reintallet forholdsmessig innen en frist fastsatt av Reindrifststyret.

Innrapporterte tall per 1. april 2018 viser at det totale reintallet i Øst- og Vest-Finnmark er under det fastsatte.

I 2013 fikk 231 siidaandeler i Finnmark pålegg om å redusere sitt reintall ned til et bærekraftig nivå. Elleve av disse fikk dagbøter fordi de ikke rettet seg etter pålegget innen fristen. Ti av disse valgte å etterleve pålegget i løpet av driftsåret 2015/2016. Kun en har ennå ikke fulgt opp pålegget.

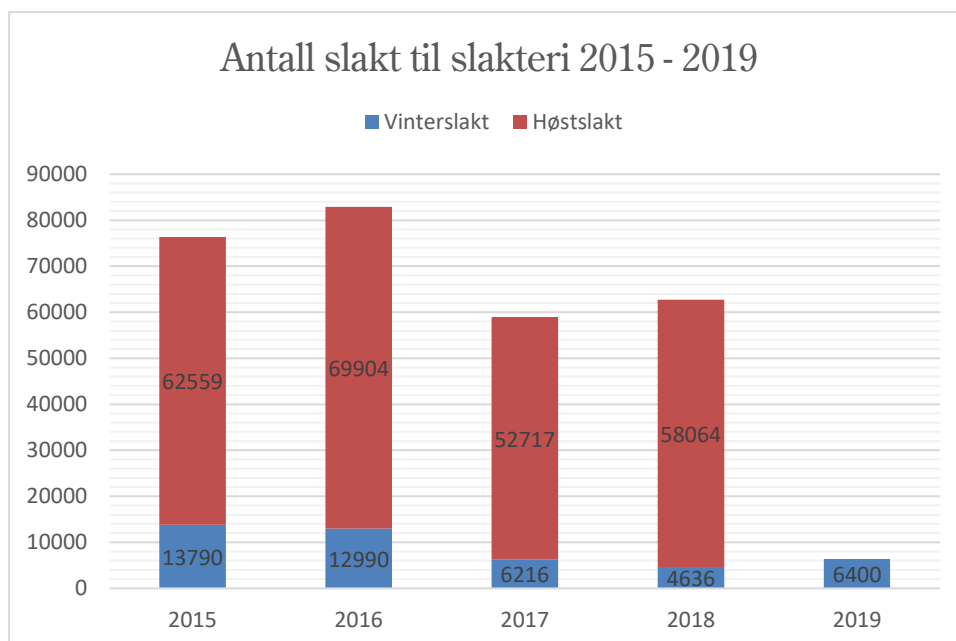
For å forhindre en ny uheldig reintallsutvikling vil siidaer som øker sitt reintall utover det fastsatte bli fulgt opp gjennom reindrifstlovens bestemmelser. Videre er ressurser til gjennomføring av kontrolltiltak, herunder tellinger av rein, prioritert. Ved større avvik mellom telling og rapporteringene fra reieneierne, settes det inn tiltak. Det er en målsetting at man fremover i større grad også får telt reinbeitedistrikt sør for Finnmark I fjor og i år er det derfor prioritert å telle rein i distrikter sør for Finnmark.

8.3 Nærmere om slakteuttaket

I henhold til innrapporterte tall er det slaktet om lag 62 700 rein i kalenderåret 2018. Dette er en økning på 3 600 rein i forhold til 2017 (59 100).

Innrapporterte slaktedata for 2018 tilsier en gjennomsnittlig slaktevekt på henholdsvis 19,1 kg (18,9 kg 2017) for kalv og 21,8 kg (22,3 kg 2016) for alle slaktedyr, og en kalveandel på 81 prosent (77 prosent i 2017).

Det er stor variasjon i gjennomsnittsvektene mellom reinbeitedistriktene. Flere distrikter har gjennomsnittsvokter på under 15 kilo per kalv, og enkelte av disse er helt nede på 13,8 kilo per kalv. På den andre enden av skalaen er det flere distrikt som har gjennomsnittsvokter oppunder 26 kilo per kalv.

Figur 5 Antall slakt til slakteri 2015 - 2019

Selv om slakteuttaket har økt noe siden 2017, viser figur 5 at uttaket i 2018 ligger langt under uttaket i 2016 som var på 85 100 dyr. Bakgrunnen for den betydelige reduksjonen i slakteuttaket de to siste årene er den beitekrisen som oppsto vinteren og våren 2017. Årsaken til denne krisen var sen vår med mye snø og is. Store deler av reindriften ble rammet av krisen, men Øst-Finnmark reinbeiteområde ble særskilt rammet.

Det er svært vanskelig å forutsi slakteuttaket for 2019. Uttaket i 2019 vil være avhengig av årets produksjon og tap. Videre kan man få forskyvninger i slaktetidspunktet høsten 2019 grunnet klimatiske forhold, slik at hoveduttaket ikke finner sted før vinteren 2020. I tillegg vil også markedssituasjonen ha innvirkning på slakteuttaket. Et mer krevende marked vil påvirke prisen til reineier. Redusert pris kan igjen gi lavere slakting.

Fra nyttår og frem til uke 6 var det slaktet 6400 rein. Dette er en økning sammenlignet med de to siste årene.

8.4 Produktivitet

Produktivitet uttrykkes i ulike sammenhenger som slaktekvantum per rein i vårflokk (slakteproduktivitet) eller som totalproduksjon per rein i vårflokk (totalproduktivitet). Med totalproduksjon menes slakteuttak i kilo korrigert for endring i reintall omregnet til kg. Dersom reintallet et år ikke endrer seg, vil de to produktivitetsberegningene gi samme resultat.

Totalproduktivitet og slakteproduktivitet relatert til reintall kan fortelle mye om hvordan tilpasningen mellom rein og beite er i et område. Eksempelvis vil en høy totalproduksjon per livrein ofte innebære god kalvetilgang, lave tap og gode slaktevekter, mens en lav totalproduksjon per livrein gir signaler om lav kalvetilgang, høye tap og/eller lave slaktevekter.

Selv om det er en sammenheng mellom de to produktivetsmålene, kan man noe forenklet si at totalproduktivitet per livrein er et mål for hvor effektiv en reinflokk er til å produsere reinkjøtt. Når en snakker om produktivitet er maksimalt varig avkastning et sentralt begrep. Med maksimalt varig avkastning menes den tilpasning mellom reintall, beitegrunnlag og driftsform som gir den høyeste stabile avkastningen over tid uten å forringe beitegrunnlaget.

Tabellen nedenfor viser produktivitet per livrein for de siste fem årene, beregnet både på grunnlag av slakteproduksjon og totalproduksjon. Beregningen for det siste året (2017/18) bygger på reintall som bare delvis er korrigert og må derfor betraktes som et foreløpig anslag.

Tabellen viser at det er betydelige forskjeller i produktivitet mellom områder og mellom år, samt innenfor de enkelte områdene. Foruten en økning i Nord-Trøndelag både når det gjelder slakteproduksjon og totalproduksjon, samt en økning i totalproduksjonen i Sør-Trøndelag, er det gjennomgående en betydelig nedgang i de øvrige områdene, inkludert tamreinlagene. En sentral årsak til denne nedgangen skyldes den omfattende beitekrisen vinteren og våren 2017, som fikk konsekvenser i samtlige av reinbeiteområdene, men særlig i Øst-Finnmark.

Tabell 5 Slakte- og totalproduksjon for driftsårene 13/14 – 17/18

Område	Slakteproduksjon pr. livrein (kg.pr.dyr)					Totalproduksjon pr. livrein (kg.per.dyr)				
	13/14	14/15	15/16	16/17	17/18	13/14	14/15	15/16	16/17	17/18
Øst-Finnmark	6,9	5,7	8,8	10,0	5,3	5,1	4,2	9,8	10,3	5,2
Vest-Finnmark	5,4	7,4	7,1	6,8	5,4	3,7	3,1	7,1	6,6	5,1
Troms	3,7	3,0	3,7	5,1	3,6	2,8	3,0	3,3	4,9	3,5
Nordland	4,5	4,6	4,8	5,2	4,5	4,0	4,3	4,4	5,4	3,8
Nord-Trøndelag	6,9	9,4	10,0	8,8	9,5	7,1	9,6	9,9	8,6	8,9
Sør-Trøndelag	14,1	13,9	14,7	12,9	13,2	14,3	13,8	14,8	14,1	13,9
Tamreinlagene	15,4	17,1	17,0	18,3	16,9	17,0	16,2	17,9	-	16,7
Hele reindriften	6,8	7,5	8,5	8,5	6,7	5,5	5,2	8,5	8,3	6,5

8.5 Prisutvikling

Basert på foreløpig innrapporterte priser, tas det utgangspunkt i en gjennomsnittspris på 76,68 kroner per kg i 2018 (2017: 75,46 kroner per kg).

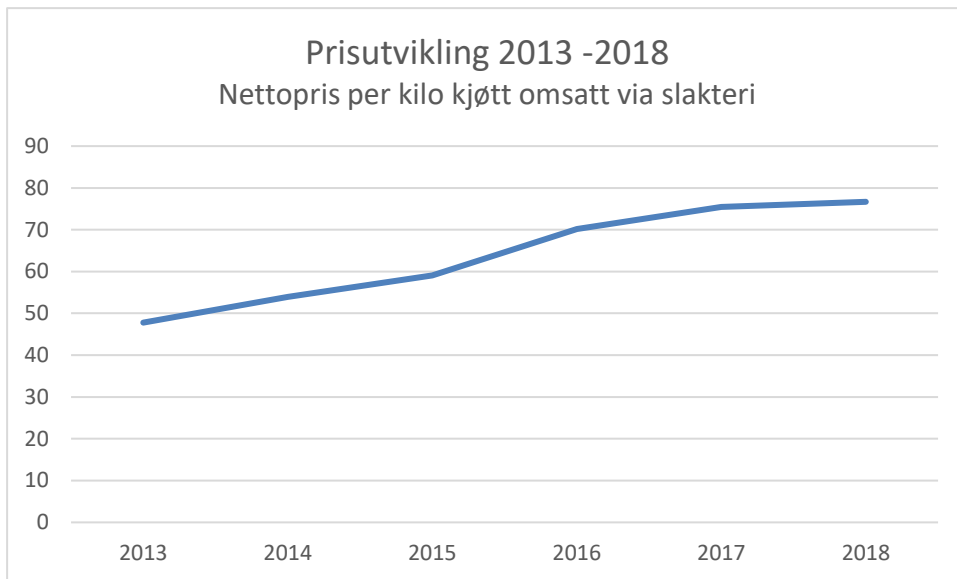
For 62 700 rein gir dette et totalt slaktekvantum på 1 373 tonn og en verdi på 105,3 mill. kroner for rein omsatt via slakteri. Til sammenligning var tilsvarende tall for henholdsvis 2017 1 330 tonn og 100,4 mill. kroner og i 2016 1 878 tonn og 131,8 mill. kroner.

Fram til og med Reindriftsavtalen 2001/2002 var det definert en målpris for reinkjøtt. Målprisen var ikke en maksimalpris, men en pris som avtalepartene mente var mulig å oppnå i markedet. Importvernet for reinkjøtt var koblet til reindriftsavtalens målprissystem. Målprisen var styrende for en eventuell administrativ tollnedsettelse, og størrelsen på tollsatsene ved slik nedsettelse. Etter ønske fra næringen, ble avtalepartene under forhandlingene om Reindriftsavtalen 2002/2003 enige om å oppheve målprisen på reinkjøtt. Etter dette har det vært fri prisdannelse på reinkjøtt innenfor den beskyttelse importvernet har gitt. Siden 2003 er det heller ikke gitt anledning til import av reinkjøtt til redusert toll.

Siden 2013 har prisen på reinsdyrkjøtt økt betydelig. Statens forhandlingsutvalg fremhever følgende forhold som årsak til prisøkningen:

- Økt konkurranse og profesjonalisering av reinkjøttbransjen.
- Økt bevissthet fra reieier knyttet til kvalitet.
- Aktivt og strategisk arbeid fra Markedsutvalget for å gjenskape tilliten til norsk reinsdyrkjøtt i markedet.
- Ingen import av reinsdyrkjøtt med redusert toll.

Figur 6 viser at prisøkningen mellom 2017 og 2018 ikke er like stor som de siste årene. Statens forhandlingsutvalg viser til at ut fra dagens markedssituasjon kan dette være en riktig prisutvikling.

Figur 6 Prisutvikling 2013 - 2018

8.6 Markeds- og lagersituasjonen

Markedet for reinsdyrkjøtt har gjennom flere år vært i en positiv utvikling. Imidlertid viser lagertallene en økning av lagrene av de dyre stykningsdelene. Dette stemmer også med tilbakemeldingene fra bedriftene til Markedsutvalget. Bedriftene melder nå om at taket er nådd for hva markedet er villig til å betale for produktene. En ytterligere prisøkning til forbruker vil kunne få negative markedsmessige effekter. Dagens situasjon er ikke ulik den som oppsto i 2009 og 2010, hvor prisen til reiner økte på tross av et svært krevende marked grunnet finanskrisen.

Etter Markedsutvalgets vurderinger har prisen ut fra butikk hatt en mer moderat prisutvikling de senere årene. Den betydelige økningen i produsentprisen samtidig som prisøkningen i butikk har vært mer moderat, har medført at bedriftenes marginer har blitt presset. Markedsutvalget har uttrykt at dette er bekymringsfullt fordi dette kan medføre at bedriftene ikke har ressurser til å drive med produktutvikling og innovasjon, og påpeker at det er uheldig om innovasjonstakten og produktutviklingen stopper opp.

9. OMPRIORITERINGER I REINDRIFSAVTALEN 2018/2019

9.1 Utestenging fra vinterbeiter i Sverige

Som følge av manglende konvensjon mellom Norge og Sverige om reinbeite, gis det tilskudd som skal bidra til å dekke utgifter som påføres berørte distrikter, siidaer og siidaandeler. Det gis økonomisk kompensasjon for to avbøtende tiltak gjennom ordningen: Fôring av rein i vinterhalvåret og/eller flytting av rein til erstatningsområder.

Tilskuddet til fôring ble i forbindelse med fjorårets forhandlinger økt fra 310 kroner per rein til 400 kroner per rein. Økningen innebærer at tilskuddet nå er mer i tråd med reelle utgifter.

Slik som tidligere år, vil finansiering av distriktene som er forhindret fra å bruke vinterbeiter i Sverige på grunn av at Norsk-svensk reinbeitekonvensjon ikke er på plass, løses på utsiden av Reindriftsavtalen. For å sikre driftsgrunnlaget for disse distriktene også vinteren 2018/2019, vil

det bli omdisponert inntil 2,8 mill. kroner fra kapittel 1142 post 71 til kapittel 1151 post 51 i 2019 til føring og andre nødvendige tiltak.

9.2 Bruk av mindreforbruket fra 2018

Regnskapstall for 2018 viser et mindreforbruk per 1. januar 2019 på om lag 5,6 mill. kroner over post 75, og 0,3 mill. kroner over post 79.

Under forutsetning om at mindreforbruket blir godkjent overført til 2019, samt at mindreforbruket på post 79 blir godkjent ompostert til post 75, foreslår Statens forhandlingsutvalg at mindreforbruket benyttes til å dekke opp forventet merforbruk i 2019. Her vises det til at Landbruksdirektoratet har beregnet det totale merforbruket i 2019 over post 75 til 5,9 mill. kroner.

Statens forhandlingsutvalg viser til at dersom mindreforbruket ikke blir godkjent overført til 2019 eller overført mindreforbruk ikke er tilstrekkelig til å dekke opp merforbruket på post 75 i 2019, vil LMD etter samråd med NRL måtte justere enkelte av satsene for de direkte tilskuddsordningene.

Dersom mindreforbruket blir mindre enn beregnet, foreslår Statens forhandlingsutvalg at avtalepartene blir enige om bruken før proposisjonen om Reindrifftsavtalen 2019/2020 blir oversendt Stortinget.

Tabell 6 Oversikt over kapittel 1151 post 75

	Forbruk 2018	Bevilgning 2019	Anslag forbruk 2019	Differanse
1151.75 - Direkte tilskudd				
Forventet overføring av mindreforbruk fra 2018*		5 948 173		5 948 173
Distriktstilskudd	11 730 848	16 100 000	16 200 000	-100 000
Produksjonspremie	32 215 354	33 000 000	34 700 000	-1 700 000
Kalveslaktetilskudd	18 992 148	24 000 000	26 300 000	-2 300 000
Særskilt driftstilskudd til ungdom	1 341 700	2 000 000	2 200 000	-200 000
Etableringstilskudd	4 430 800	2 600 000	4 400 000	-1 800 000
Ektefelle-/samboertilskudd	1 130 000	1 400 000	1 200 000	200 000
Frakttilskudd	1 051 330	0	0	0
Tilskudd til rapportering av rein**	175 960	0	0	0
Totalt	71 068 140	85 048 173	85 000 000	48 173

* Inkludert mindreforbruk post 79 **Tilskudd til kjønns- og aldersfastsetting.

10. STATENS TILBUD TIL REINDRIFTSAVTALEN 2019/2020

10.1 Innledning

I dette kapittelet gis det innledningsvis en omtale av Statens prioriteringsområder for Reindrifftsavtalen 2019/2020. Deretter følger Statens tilbud som er bygd opp tilsvarende som for de siste års reindrifftsavtaler. De ordninger som er gjeldende gjennom Reindrifftsavtalen 2018/2019, og som ikke omtales i dette kapittelet, foreslås videreført uten endringer. Når det gjelder de avsetninger som foreslås til de enkelte ordninger, er disse i hovedsak basert på Landbruksdirektoratet anslag, samt vurderinger av markeds- og slaktesituasjonen. Dette kan

innebære at avsetningene til enkelte av de direkte tilskuddsordningene kan være justerte, selv om det ikke foreslås endringer i satsene for det aktuelle tilskuddet. I kapittel 10.8 gis en oppsummering av forslaget til fordeling av den økonomiske rammen.

10.2 Reindrifftsavtalen 2019/2020 – Statens forhandlingsutvalgs prioriteringer

Innledningsvis vil Statens forhandlingsutvalg minne om at Regjeringen har som målsetting å redusere offentlige overføringer, og å øke omstillingen slik at næringer i større grad enn tidligere kan klare å skaffe seg inntekter gjennom produksjon og verdiskaping. Denne målsettingen må også sees i sammenheng med målsettingen om å redusere skatter og avgiftene i næringen. I den forbindelse vises det til innføring av avgiftsfritak ved kjøp av driftsmidler i reindriften.

Sett opp mot nevnte målsettinger, er årets krav fra NRL utfordrende både når det gjelder økonomisk ramme og innhold. NRLs manglende prioritering mellom de ulike ordningene, samt manglende analyser og underbygging av flere av de krav som er fremmet, forsterker denne utfordringen. I tillegg går det mot et merforbruk på de direkte tilskuddsordningene med om lag 6 mill. kroner i 2019. Merforbruket reduserer også avtalepartenes handlingsrom.

Statens forhandlingsutvalg sitt tilbud legger opp til en videreføring og styrking av arbeidet med å utvikle reindriffts-næringen som en rasjonell markedsrettet næring som er bærekraftig i et langsiktig perspektiv. Den dreining man har hatt av virkemidlene med vektlegging av næringsretting og tilrettelegging for de som har reindrift som hovedvirksomhet, en dreining som en samlet Storting har sluttet seg til, foreslås videreført. I tillegg legges det opp til en oppfølging av tiltak fremmet i meld. St. 32 (2016-2017) Reindrift. Lang tradisjon – unike muligheter.

Vinteren og våren 2017 var utfordrende for store deler av reindriften. Store deler av beiteområdene låste seg og medførte en omfattende beitekrise. Årsakene til krisen var sen vår med mye snø og is. Krisen resulterte bl.a. i at slakteuttaket i 2017 ble redusert med 26.000 rein. Videre ble det en reduksjon i kalvetilgangen og vektene i mange distrikter. Dette medførte igjen et forholdsvis lavt slakteuttak i 2018. Krisen har resultert i at mange reindrifftsfamilier fortsatt har store økonomiske utfordringer i etterkant av denne krisen. Med bakgrunn i denne krisen, og at tilpassing av reintallet nylig er gjennomført, ser Statens forhandlingsutvalg det som viktig å opprettholde hovedlinjene i dagens tilskuddssystem også for Reindrifftsavtalen 2019/2020. Dette vil gi stabilitet om ordningene over reindrifftsavtalen. En videreføring vil også støtte opp om de reindrifftsutøverne som har fulgt opp gitte reduksjonsvedtak. Slik som tidligere år, legges det opp til at siidaandeler som ikke følger opp gitte reduksjonskrav, heller ikke vil ha rett til tilskudd over avtalen.

Kalveslaktetilskuddet har økt betydelig de siste årene, fra 275 kroner per kalv i avtalen 2013/2014 til 500 kroner per kalv i avtalen 2018/2019. Utover å stimulere til produksjonsoptimalisering, har formålet med økningen vært at også kalv i lavere vektclasser blir levert til slakteriet. For at ordningen fremover ikke skal være reintallsdrivende, ser Statens forhandlingsutvalg det som nødvendig at det fremover settes krav knyttet til vekt eller klasse for at kalveslaktet skal gi grunnlag for tilskudd. Innstramming av ordningen med kalveslaktetilskudd uten endringer av regelverket for produksjonspremie, vil trolig gi mindre effekt enn ønskelig. Dette har sammenheng med at en reineier ut fra dagens regelverk vil få produksjonspremie for kalver med lav vekt/klasse. På bakgrunn av de nevnte forhold, ønsker

Statens forhandlingsutvalg at det gjennomføres en utredning av dagens kalveslaktetilskudd og produksjonspremie i den hensikt å få utredet eventuelle endringer som stimulerer til økt næringsretting og produksjonsoptimalisering. Eventuelle endringer skal også ivareta de kulturbaserte aspekter ved reindriften, jf Granavolden-plattformen.

Markedsituasjonen for reinsdyrkjøtt har over lengre tid vært i en positiv utvikling. Dette har også hatt en positiv innvirkning på produsentprisen. De siste årene er det registrert at reinkjøttmarkedet har blitt mer utfordrende. Det er de dyreste stykningsdelene som er vanskeligst å få omsatt. Reinkjøttmarkedet er sårbart. Redusert omsetning og økte lager kan få konsekvenser for framtidig slakteuttak. Av den grunn er også tiltak som legger til rette for økt slaktning og omsetning prioritert i Statens tilbud.

Reindriften er en familiebasert næring. En positiv utvikling av den familiebaserte driften ivaretas best gjennom en god produksjon og lønnsomhet i reinflokken. Et slikt utgangspunkt skaper frihet til å utvikle familiedriften i ønsket retning.

Den familiebaserte reindriften vil i mange tilfeller være avhengig av å skaffe seg tilleggsinntekter. Det er personene i husholdet og næringen selv som har best forutsetning for å vurdere hvilke tilleggsvirksomheter innenfor en familiebasert reindrif som det er mest hensiktsmessig å satse på. Det må være den enkeltes kompetanse og interesser som bør være avgjørende for valget. Myndighetenes rolle blir å legge best mulig til rette gjennom rammebetingelsene.

Over reindriftsavtalen har avtalepartene prioritert ordninger som støtter opp om etablering av tilleggsnæringer. Dette gjelder blant annet tilskudd til småskalaproduksjon og reiseliv over Utviklingsprogrammet for landbruks- og reindrifsbasert vekst og utvikling, samt til etablering av lærings- og omsorgsbaserte tjenester. Statens forhandlingsutvalg ser det som fortsatt viktig å stimulere til tilleggsvirksomheter i tilknytning til reindriften, og prioriterer en videreføring av Utviklingsprogrammet med enkelte justeringer, samt etablering av lærings- og omsorgsbaserte tjenester som en permanent ordning.

10.3 Bevilgning over statsbudsjettet 2020

10.3.1 Bevilgningsramme

Statens forhandlingsutvalg fremmer en økonomisk ramme for Reindriftsavtalen 2019/2020 på 130,6 mill. kroner. Dette er en økning på 7,5 mill. kroner sammenlignet med inneværende avtale.

Statens forhandlingsutvalg påpeker at den økonomiske rammen også må sees i sammenheng med det etablerte reindriftsfradraget og innføring av avgiftsfritak på kjøp av driftsmidler i reindriften.

10.3.2 Priser

Det fastsettes ikke målpris for reinkjøtt i slaktesesongen 2019/2020.

Landbruksdirektoratet kan fastsette kvoter for reinkjøtt og/eller levende rein for slaktning som kan importeres med redusert toll etter samråd med markedsutvalget for reinkjøtt og reinkjøttbransjen for øvrig. I en situasjon hvor Markedsutvalget og bransjen gir råd om å

importere reinkjøtt, forutsetter Landbruks- og matdepartementet at direktoratet tar kontakt med departementet.

10.4 Utviklings- og investeringstiltak (RUF)

10.4.1 Kapittel 1151 post 51 – Reindriftens utviklingsfond

Fondets regnskap for 2018 viser et underskudd på 2,8 mill. kroner. Inntektssiden består av bevilgningen over reindrifftsavtalen for 2017/2018 (32,8 mill. kroner) etter overføringer (totalt 3,85 mill. kroner), det vil si 36,65 mill. kroner, renteinntekter på 0,3 mill. kroner, tilbakebetaling av lån på 0,3 mill. kroner, innbetalt prammeavgift på 0,3 mill. kroner og andre innbetalinger på 0,05 mill. kroner. Kostnadssiden gjelder utbetalinger av vedtatte tildelinger fra 2018 og tidligere år, samt utbetalinger knyttet til administrasjon av RUF-styret og Økonomisk utvalg.

Tabell 7 Tall for 2016-2018 og prognose for 2019

Resultat	2016	2017	2018*	2019*
Tildeling over reindrifftsavtalen	35 600 000	31 600 000	32 800 000	33 900 000
Overføringer	-8 200 000	-12 100 000	3 850 000	2 800 000
Renteinntekter	442 928	323 764	289 633	250 000
Tilbakebetaling lån	229 065	282 967	270 099	250 000
Tilbakebetalte midler	331 397	186 192	0	0
Innbetalt prammeavgift	347 834	366 078	273 495	250 000
Andre innbetalinger	780 000	1 110 900	47 245	0
Sum tilførsel av midler	29 531 224	21 769 901	37 530 472	37 450 000
Utbetalinger	31 968 416	42 488 244	39 647 263	38 000 000
Andre kostnader (adm styrer/utvalg)	558 224	611 396	669 325	680 000
Sum utbetalinger	32 526 641	43 099 640	40 316 588	38 680 000
Resultat	-2 995 417	-21 329 739	-2 786 116	-1 230 000

*Foreløpige tall for 2018 og prognose for 2019.

Når det gjelder prognosen for 2019, må det understrekes at denne er usikker særlig fordi man på nåværende tidspunkt ikke vet hvor store overføringene og utbetalingene vil bli.

Fondets balanse er vist i tabellen under. Eiendelssiden består av beholdningen i Norges Bank. Dette gir en egenkapital på 52,9 mill. kr per 31.12.2018. Når det gjelder prognosen for 2019, påpekes det at disse tallene er usikre på grunn av at man på nåværende tidspunkt ikke vet hvor store overføringene og utbetalingene vil bli.

Tabell 8 Fondets balanse 2016-2019

Balanse	2016	2017	2018*	2019*
Innestående i Norges Bank per 31.12.	77 035 931	55 706 192	52 920 076	51 690 000
Sum eiendeler	77 035 931	55 706 192	52 920 076	51 690 000
Gjeld	0	0	0	0
Egenkapital	77 035 931	55 706 192	52 920 076	51 690 000
Sum gjeld og egenkapital	77 035 931	55 706 192	52 920 076	51 690 000

*Foreløpige tall for 2018 og prognose for 2019.

Fondets ansvar per 31.12.2018 utgjør 31,2 mill. kr (foreløpig tall). Med ansvar menes generelt det som er vedtatt men foreløpig ikke utbetalt eller tilbakeført på de ulike ordningene. Ansvaret inngår ikke i fondets balanse. Årsaken til dette er at vedtatte tildelinger utgiftsføres i sin

helhet ved utbetaling (kontantprinsippet). Det påpekes likevel at både resultat og balanse bør ses i sammenheng med fondets ansvar.

10.4.2 Økonomisk ramme

Statens forhandlingsutvalg foreslår at bevilgningen til Reindriftens utviklingsfond for Reindrifftsavtalen 2019/2020 settes til 35,95 mill. kroner. Dette er en økning på 2,05 mill. kroner sammenlignet med inneværende avtale. Ut fra fondets økonomiske situasjon, settes tildelingsrammen til RUF lik bevilgningsrammen.

RUF-styret har ved flere anledninger uttrykt bekymring for utviklingen når det gjelder frie midler på fondet. Statens forhandlingsutvalg foreslår at det over tid arbeides for å frigjøre økt handlingsrom for RUF-styrets prioriteringer.

10.4.3 Kvinnerettede tiltak

Kvinnerettede tiltak - Utredning av Samisk Høgskole

I forhandlingene om Reindrifftsavtalen 2018/2019 ble avtalepartene enige om å be Samisk Høgskole om å gjennomgå de ulike utredningene som er gjort om kvinnerettede tiltak og likestilling i reindriften. Hensikten med dette oppdraget var å gi avtalepartene en faktabasert oversikt, med en vurdering av de ulike forslagene.

Samisk høgskole overleverte og presenterte sin rapport under oppstartsmøtet 10. desember 2018.

Samisk Høgskole viser i sin rapport til at i de økonomiske strukturene i reindriften er det en klar skjevdeling. Det er mennene som innehar siidaandelene som gir rettigheter i reindriften, og det er mennene som eier reinen. Det vises til Utsi (2010) som påpeker at når man ser isolert på reindriften, så er det mennene som står for det produktive arbeidet, og kvinnene for det reproduktive. De likestillingstiltakene som er igangsatt gjennom reindrifftsavtalen søker å korrigere skjevdelingen mellom menn og kvinner, uten å se på og søke å endre den underliggende strukturen som forårsaker dette. Her vises det til at ektefelletillegget bidrar til at kvinner som allerede er i næringen får styrket sin økonomi, men at tillegget ikke bidrar til å øke kvinneandelen.

For å oppnå likestilling og likeverd mellom kjønnene, settes det i verk likestillingsfremmende tiltak. Med tiltak søker man å endre en uønsket utvikling. Gjennomgangen fra Samisk Høgskole viser at likestillingstiltakene ikke har hatt en synlig og målbar effekt. Målsettingene som er formulert er generelle, og har en bred tilnærming. Det er stor oppmerksomhet på tiltak. Her vises det til at i en av rapportene gikk man gjennom 55 tiltak. Når det gjelder likestillingsutfordringene i reindriften, vises det til at disse i større grad må defineres, samt hvilke endringer man ønsker å oppnå og hvordan tiltakene skal bidra til å nå målene. Målsettingen for de kvinnerettede tiltakene har en bred tilnærming, og bærer preg av at man ikke i stor nok grad har gjort prioriteringer. Dette fører til at likestillingssatsingen blir mer symbolsk enn reell. Etter Statens forhandlingsutvalg sitt syn, viser dette at det er viktig å ha et mer bevisst og aktivt forhold til hva en ønsker å oppnå med satsingen på likestilling i reindriften, og at det er viktig at næringen selv foretar en slik vurdering.

På denne bakgrunn foreslår Statens forhandlingsutvalg at NRL gis følgende oppdrag:

- Klarlegge dagens og fremtidens utfordringer knyttet til likestilling i reindriften.

- Definere hvem som er prioritert målgruppe.
- Definere hva slags endringer man vil oppnå – og hva som er målet.

Resultatet for dette arbeidet presenteres for Statens forhandlingsutvalg i eget møte. Med bakgrunn i NRLs arbeid og drøftelser i møtet, utarbeider avtalepartene et mandat til en omforent utreder med oppdrag om å komme med forslag til tiltak som er målrettede og målbare, samt økonomisk gjennomførbare. Statens forhandlingsutvalg foreslår at avtalepartene i løpet av årets forhandlinger fastsetter tidsløpet for dette arbeidet. Videre foreslås det at det settes av 0,3 mill. kroner til utredning av mulige tiltak.

Kjønnsbalanse i styrer og verv

Arbeidet med likestilling i reindriften krever innsats fra flere aktører. Dette gjelder både fra det offentlige ved utforming av virkemidler, fra næringen selv og ikke minst gjennom aktivt arbeid i næringsorganisasjonen.

Det er fortsatt et behov for at NRL legger til rette for økt kvinneandel i egen organisasjon. Med bakgrunn i at NRL får hovedandelen av sin organisasjonsstøtte over statsbudsjettet, finner Statens forhandlingsutvalg det riktig at NRL må forholde seg til de samme krav til kjønnsbalanse som det offentlige ved oppnevning av styrer, råd og utvalg.

Statens forhandlingsutvalg ber om en statusrapport i løpet av forhandlingene som gir en oversikt over NRLs oppfølging av tidligere gitte vilkår knyttet til økt kjønnsbalanse for utbetaling av organisasjonstilskuddet.

For å styrke kvinnelig deltagelse i reindriften, foreslår Statens forhandlingsutvalg at det legges til rette for at flere kvinnelige medlemmer går inn i distriktsstyrene. Gjennom distriktsstyret kan det stilles krav om kjønnsbalanse i styret likt kravet i likestillings- og diskrimineringsloven § 28. Hvor absolutt dette kravet bær være, drøftes mellom avtalepartene.

Bedre informasjon om ordninger og rettigheter, samt kontaktperson i saker om kvinnerettede tiltak
Landbruksdirektoratet har stor oppmerksomhet på informasjon om de ulike støtteordningene over reindrifftsavtalen, og har prioritert å legge ut informasjon om dette på egen hjemmeside, også de ordningene som spesielt er rettet mot reindrifftskvinnene. Statens forhandlingsutvalg viser til nærmere omtale på www.landbruksdirektoratet.no. Med bakgrunn i Statens forhandlingsutvalg respons på tidligere krav knyttet til manglende informasjon, påpeker Statens forhandlingsutvalg viktigheten av at NRL setter seg inn i den informasjonen som finnes tilgjengelig.

Landbruksdirektoratet har lagt ut link til Reindriftens Utviklingsfond sitt vedtak i sak 79/14 «*Tilskudd til kvinnerettede tiltak – Hovedprioriteringer og retningslinjer*», som er saksbehandlingsrutine for ordningen. I retningslinjene kan man finne informasjon om bakgrunnen og hensikten med tilskuddsordningen, satsningsområder med tilhørende vilkår og øvrige retningslinjer. På Landbruksdirektoratet nettside blir det lagt ut informasjon om frister for å søke om tilskudd til kvinnerettede tiltak, som er 1. april og 1. oktober. Informasjonen legges ut om lag en til to måneder før fristen. Den samme informasjonen sendes ut via direktoratets nyhetsbrev. Det er også utarbeidet eget søknadsskjema om midler til kvinnerettede tiltak, som det linkes til på Landbruksdirektoratet nettsider.

NRL anmoder i sitt krav om en kontaktperson som kan gi søkerveiledning for kvinnerettede tiltak. Landbruksdirektoratet er i slutfasen med oppdatering av informasjon på nettsidene. Det vil bli lagt inn informasjon om hvem som er kontaktperson for de forskjellige ordningene, med telefonnummer til vedkommende.

Landbruksdirektoratet erfarer at mange i reindriftsnæringen ikke kjenner til direktoratets nettside godt nok. Det er derfor viktig at også NRL bidrar til å spre informasjon om ordningen.

NRL anmoder i sitt krav om at Landbruksdirektoratet årlig rapporterer til avtalepartene om hvilke prosjekter som har fått støtte, og hvor stor andel av søknadene som er avslått, samt begrunnelsen for avslaget.

Landbruksdirektoratet kan føre statistikk på hvor mange søknader som har blitt innvilget/avslått, med generelle opplysninger om avslag. Slik statistikk kan oversendes avtalepartene i forkant av de årlige reindrifftsavtaleforhandlingene.

Landbruksdirektoratet har i første utgave av magasinet «*Reindrifftsnytt*» for 2018 skrevet om kvinner i Jillen-Njaarke reinbeitedistrikt (s. 10-13). For å motivere flere kvinner til å søke på ordningen, er det etter Statens forhandlingsutvalgs vurdering av stor nytteverdi å publisere gode historier. I den forbindelse er det viktig at også NRL på sine nettsider publiserer inspirerende historier om kvinner som har fått iverksatt prosjekter med støtte fra RUF.

Avsetning til kvinnerettede tiltak over Reindrifftsavtalen 2019/2020

Statens forhandlingsutvalg foreslår at det heller ikke over Reindrifftsavtalen 2019/2020 øremerkes midler til kvinnerettede tiltak, men understreker at dette ikke utelukker reindriftskvinnene fra å søke RUF om prosjektmidler, eller at NRL som organisasjon søker om midler til utviklingsprosjekter.

10.4.4   **Forskning og utvikling**

Statens forhandlingsutvalg foreslår at det ikke øremerkes særskilte midler til forskning og veiledning i 2019.

For å styrke kriseberedskapen i reindriften, foreslår Statens forhandlingsutvalg at følgende områder prioriteres av forsknings- og veiledningsprosjekter i 2019:

- Utvikling av fôr til bruk under beitekriser.
- Forhold som utfordrer helsesituasjonen hos rein.
- Hvordan klimaendringenes påvirker reindriften.

Siden 2000 har RUF støttet om lag 100 forsknings- og formidlingsprosjekter. På Landbruksdirektoratets nettsider er det lagt ut en oversikt over prosjektporteføljen fram til 2017. Det er også henvist til Norges prosjektdatabase med link. Under hvert prosjekt finnes det en kort beskrivelse av prosjektet, prosjektfakta og linker til prosjektets publikasjoner. Listen oppdateres fortløpende.

Søknader om støtte til forsknings- og formidlingsprosjekter blir behandlet av RUF-styret. Protokollene fra møter legges ut på direktoratets nettside. Protokollene inneholder vedtak i saken, slik at man kan få en oversikt over hvilke prosjekter som er blitt støttet av RUF, og hvor mye støtten utgjør.

Per i dag er det om lag 70 rapporter fra RUF-finansierte forskningsprosjekter som ikke er publisert på Landbruksdirektoratet nettside. Det legges opp til at samtlige rapporter er publisert i løpet av første halvdel 2019.

10.4.5 Konfliktforebyggende tiltak

Statens forhandlingsutvalg foreslår en bevilgning på 1,5 mill. kroner til konfliktforebyggende tiltak, herunder inntil 50.000 kroner til administrering av ordningen ved Fylkesmannen i Trøndelag. Statens forhandlingsutvalg påpeker viktigheten av at Fylkesmannen i Trøndelag foretar en prioritering av innkomne søknader.

10.4.6 Utviklingsprogrammet for landbruks- og reindriftsbasert – vekst og verdiskaping

I forbindelse med forhandlingene om Reindriftsavtalen 2014/2015, ble avtalepartene enige om å samordne Reinprogrammet med Utviklingsprogrammet for grønt reiseliv og lokalmat (Endret navn til Utviklingsprogrammet for landbruks- og reindriftsbasert – vekst og verdiskaping). Bakgrunnen for sammenslåingen var at partene vurderte det slik at begge programmene har tilnærmet lik innretning, kundene har de samme utfordringene og at reinkjøttbedriftene har en del å hente på en tettere samordning av programmene. Videre var en samordning også en oppfølging av regjeringens målsetting om en forenkling av landbruksbyråkratiet og virkemiddelapparatet.

Ved en sammenslåing satte avtalepartene som en forutsetning at reindriften gis representasjon i styringsgruppen for Utviklingsprogrammet. Videre at Innovasjon Norge fortsatt utøver en aktiv innsats og tilrettelegging overfor programmets reinkjøttkunder, og har stor oppmerksomhet på å få fram de muligheter som finnes i programmet og Innovasjon Norge for øvrig.

Statens forhandlingsutvalg slutter seg til Innovasjon Norge sine anbefalinger til målrettede tiltak for avtaleåret 2019/2020 gitt i brev til avtalepartene den 2. januar 2019, og forutsetter at den arbeidsmetodikken som benyttes for bruk av midlene over reindriftsavtalen videreføres.

Markedsutvalget for reinkjøtt har i sitt innspill til avtalepartene uttrykt bekymring for at dagens reinkjøttpriser har medført at bedriftenes marginer har blitt presset, og at dette kan medføre at bedriftene ikke har ressurser til å drive med produktutvikling og innovasjon. De påpeker at det er svært uheldig om innovasjonstakten og produktutviklingen nå stopper opp. Statens forhandlingsutvalg deler denne bekymringen, og ser det som viktig at Utviklingsprogrammet styrker satsingen på produktutvikling.

Gjennom Matstreif og Tråante 2017 har flere reinkjøttbedrifter fått anledning til å stå på felles stand under paraplyen "Rein –helten på vidda". Utover at disse arrangementene har vært gode omdømmetiltak, har de også vært sentrale til å bygge kompetanse hos de enkelte bedriftene som har deltatt. Utover nevnte arrangementer har også reindriften de siste årene vært godt representert under IGW. Dette gjelder både som utstillere og som medlemmer i Landbruks- og matministerens næringsdelegasjon. Statens forhandlingsutvalg understreker at reindriftens representasjon har bidratt positivt i utviklingen av matnasjonen Norge, og bidratt til å løfte reindriftens omdømme, og ikke minst bidratt til økt kunnskap om reindrift og reinkjøttet.

For at flere reinkjøttbedrifter skal gis anledning til å delta på denne type arrangementer, foreslår Statens forhandlingsutvalg at Innovasjon Norge, sammen med Markedsutvalget, også

vurderer deltakelse på andre matarrangementer. En forutsetning vil være at reinkjøttbedriftene står på felles stand.

Kompetanseprogrammet avsluttes medio 2019. Innovasjon Norge har orientert om at det vil bli gjennomført en evaluering av programmet. Statens forhandlingsutvalg ser det som viktig at Innovasjon Norge presenterer resultatene fra evalueringen for avtalepartene, og hvordan Innovasjon Norge følger opp dette programmet.

For Reindrifftsavtalen 2019/2020 foreslår Statens forhandlingsutvalg en bevilgning på 8,2 mill. kroner inkludert administreringen av programmet. Dette er tilsvarende avsetning som i gjeldende avtale.

10.4.7 Fagbrevordningen

Formålet med fagbrevordningen er å utdanne ungdom til dyktige fagarbeidere i reindrift, samt videreutdanne lærebedrifter med sikte på å ta fagbrev og kompetansebevis etter fagopplæringsloven.

For å koordinere og effektivisere de tilsluttede lærebedriftenes opplæringer av lærekandidater i reindrift, ble opplæringskontoret opprettet i februar 2002. Opplæringskontoret er godkjent av fagopplæringsnemdene i Finnmark, Troms, Nordland og Trøndelag fylker. Opplæringskontoret skal arbeide aktivt for å rekruttere lærlinger og lærekandidater i reindrift, og motivere lærebedrifter til å ta imot lærlinger.

Som et ledd i arbeidet med å styrke kvinnes stilling i reindriften, foreslår Statens forhandlingsutvalg at Opplæringskontoret viderefører prioriteringen av kvinner blant kommende lærlinger og instruktører. I tillegg vil det være sentralt å sikre en geografisk fordeling av lærlingene.

Statens forhandlingsutvalg foreslår å opprettholde gjeldende bevilgning på 2,0 mill. kroner over Reindrifftsavtalen 2019/2020.

10.4.8 Markedstiltak

I forbindelse med forhandlingene om Reindrifftsavtalen 2010/2011 ble avtalepartene enige om å etablere et eget Markedsutvalg for reinkjøtt. Hovedoppgaven for Markedsutvalget er å sikre norsk reinkjøtt positiv oppmerksomhet og kjøpsutløsende adferd hos sluttbruker. I tillegg skal Markedsutvalget ta på seg formidling av markedsrelevante problemstillinger til andre aktører. Markedsutvalget benytter Opplysningskontoret for egg og kjøtt (OEK) som strategisk samarbeidspartner til gjennomføring av valgte markedsaktiviteter.

Markedet for reinkjøtt har over tid vært i en positiv utvikling. Nå får Markedsutvalget signaler om at markedet er mer utfordrende. Dette gjelder særlig de dyre stykningsdelene. Markedsutvalget viser til at bedriftene melder tilbake om at årsaken til dette er at prisen som markedet er villig til å betale, er nådd.

Statens forhandlingsutvalg understreker den store betydningen av å opprettholde trykket på forbrukerkommunikasjon for å sikre omsetningen, og til å ivareta reinkjøttets posisjon i markedet.

Markedsutvalget har i samarbeid med Utviklingsprogrammet gjennomført et seminar for reinkjøttbedriftene. Nytt seminar er planlagt den 28. februar. Statens forhandlingsutvalg foreslår at samarbeidet med Utviklingsprogrammet om et bransjetreff videreføres i 2020.

For å sikre omsetningen av norsk reinsdyrkjøtt, ser Statens forhandlingsutvalg behov for at Markedsutvalget gjennomfører aktiviteter i samsvar med fremlagt markedsplan og budsjett. Med dette som utgangspunkt, foreslår Statens forhandlingsutvalg at Markedsutvalgets aktiviteter tilpasses innenfor en ramme på 5,0 mill. kroner for Reindrifftsavtalen 2019/2020 pluss overført beløp fra 2018. Dette innebærer at bevilgningen til Markedsutvalget opprettholdes på nåværende nivå.

I sitt innspill til avtalepartene foreslo Markedsutvalget at budsjetttrammen utvides fra 5 mill. kroner til kr 6 mill. kroner til utvalgets arbeid. Økningen var knyttet til delfinsiering av en vinterfest i tilknytning til Ski Tour 2020, som går av stabelen den 20-22. februar 2020. I sin tilbakemelding anmodet Statens forhandlingsleder om at det ble fremlagt en detaljert skisse for et slik opplegg som kan vurderes av avtalepartene. Markedsutvalget har meldt tilbake om at de har jobbet sammen med OI! Trøndersk mat og drikke opp mot Trondheim kommune for å få til et opplegg rundt Ski Tour 2020, men at Trondheim kommune ennå ikke har meldt tilbake hvor mye midler de har mulighet til å bruke på prosjektet. På denne bakgrunn anmoder Markedsutvalget om å kunne komme tilbake til avtalepartene i løpet av forhandlingene om reindrifftsavtalen 2019/2020 med en konkretisert plan med budsjett for profilering av reinkjøtt og reindrifftsneringen i forbindelse med Ski Tour 2020.

Statens forhandlingsutvalg ser at Ski Tour 2020 kan være et aktuelt arrangement hvor reinkjøttet og reindriften blir profilert. I den forbindelse vises det til Markedsutvalget arbeid med Tråante 2017, herunder valg av Trondheim torg som sted for arrangementet og gjennomføringen i Stor-lavvoen på torget. Med bakgrunn i de positive erfaringene med Markedsutvalget som arrangør, åpner Statens forhandlingsutvalg for at Markedsutvalget kan komme tilbake under forhandlingene hvor plan med budsjett blir presentert.

10.4.9 Reintransport/pramming

I forbindelse med oppstartsmøtet til årets forhandlinger ble dagens pramming av rein drøftet. Avtalepartene var enige om at dagens ordning er lite forutsigbar og at kostandene til pramming har blitt uforutsett høye. I forlengelsen av drøftelsene fra oppstartsmøte ønsker Statens forhandlingsutvalg at avtalepartene i løpet av forhandlingene avklarer den fremtidige transporten av rein. I den forbindelse vil Statens forhandlingsutvalg oversende NRL et grunnlagsdokument.

For Reindrifftsavtalen 2019/2020 foreslår Statens forhandlingsutvalg en avsetning på 4,5 mill. kroner til pramming. Bevilgningen gir rom for 23 prammedøgn.

10.4.10 Reindrifftsanlegg

Statens forhandlingsutvalg foreslår å videreføre satsene og regelverk for tilskudd til anlegg. Det foreslås ingen øremerkinger verken til enkelttiltak eller til en avsetning til dette formålet i Reindrifftsavtalen 2019/2020.

I perioden 2001 til 2018 er det innvilget tilskudd til 154 prosjekt, og utbetalt tilsammen 51,9 millioner kroner til gjerder og anlegg i reindriften. Ved forhandlingene om Reindrifftsavtalen 2013/2014 ble avtalepartene enige om å legge til rette for en oppgradering av infrastrukturen knyttet til uttak av slaktedyr, samt at behovet for utviklings- og investeringstiltak i reindriften skulle utredes. I perioden 2013-2015 er det bevilget tilsammen 16,1 millioner kroner til infrastrukturiltak for økt slaktning. Per i dag er det 1,5 millioner kroner som ikke er utbetalt som følge av at ikke alle prosjektene er ferdigstilt. Forøvrig er 0,9 millioner kroner av de innvilgede 16,1 millioner kronene tilbakeført til fondet fordi de ikke er brukt.

For å få tilskudd til reindrifftsanlegg er det et krav om at anlegget er beskrevet i godkjente bruksregler og distriktsplaner. Statens forhandlingsutvalg mener i utgangspunktet at distriktene selv bør ha ansvar for å kartlegge hvilke behov for reindrifftsanlegg distriktet har, og til å innarbeide distriktets behov for gjerder og anlegg i bruksreglene og i distriktsplanene.

Ettersom det er kort tid siden forrige tilsvarende kartlegging er gjennomført, og det fortsatt er prosjekter som ikke er ferdigstilt, finner Statens forhandlingsutvalg det ikke som formålstjenlig å igangsette en kartlegging nå. Statens forhandlingsutvalg understreker at ved bruk av dagens ordning fordeles midlene naturlig over tid og etter behov.

10.4.11 Lærings- og omsorgsbaserte tjenester

Under Reindrifftsavtalen 2013/2014 ble avtalepartene enige om å utrede mulighetene for å utvikle og etablere lærings- og omsorgsbaserte tjenester i reindriften. På den bakgrunn ble det gjennomført et pilotprosjekt i Finnmark. Erfaringer og anbefalinger fra dette prosjektet ble lagt frem 28. november 2014 i rapporten "Lærings- og omsorgsbaserte tjenester i reindriften. Rapport fra pilotprosjektet "Ut på vidda", utført høsten 2014". Her ble det blant annet anbefalt å etablere et flerårig prosjekt som ledd i å utvikle en permanent ordning med lærings- og omsorgsbaserte tjenester i reindriften.

På bakgrunn av anbefalingene i rapporten, ble avtalepartene under reindrifftsavtalen 2014/2015 enige om at det i en oppstartfase skulle settes av midler til et treårig prosjekt over reindrifftsavtalen. Hensikten med gjennomføringen av prosjektet var å få et grunnlag for å vurdere om ordningen skulle gjøres permanent.

I Melding til Stortinget nr. 32 (2016-2017) *Reindrift. Lang tradisjon – unike muligheter*, sies det at Regjeringen vil legge til rette for etablering av lærings- og omsorgsbaserte tjenester i reindriften. Den treårige prosjektperioden er nå i en avsluttende fase, og styringsgruppen for prosjektet har foretatt en oppsummering og vurderinger av ulike alternativer for en videreføring. Erfaringene viser at det har vært en utvikling der stadig flere reieiere kontakter prosjektet for veiledning med tanke på oppstart, eller undersøker muligheter for en oppstart. Arbeidsgruppen skisserer ulike alternativer for en videreføring av prosjektet, herunder hvilke oppgaver som bør videreføres, hvilke nye oppgaver som bør ivaretas, samt forslag til alternativ organiseringsmodell for videre utvikling og drift av Ut på vidda-etableringer.

Statens forhandlingsutvalg ser det som viktig at prosjektet videreføres og etableres som et permanent tilbud på lik linje med det som er gjort i jordbruket gjennom Inn på tunet, og støtter opp om arbeidsgruppens forslag til oppgaver som må ivaretas. Når det gjelder organisering av prosjektet, bør prosjektet videreføres med dagens opplegg. Dette vil sikre en god kontinuitet og oppfølging av de som allerede har etablert seg eller planlegger etablering.

Statens forhandlingsutvalg foreslår en avsetning på 2,5 mill. kroner over Reindrifftsavtalen 2019/2020 . En slik satsing er også i tråd med Sametingets innspill til reindrifftsavtalen.

10.4.12 Nytt klassifiseringssystem – Lengdemåling på rein

I forbindelse med Reindrifftsavtalen 2018/2019 ble avtalepartene enige om å utvikle og innføre lengdemåling på rein. Bakgrunnen for innføring av lengdemåling på rein var at gjeldende klassifiseringssystem ikke har nødvendig tillit i næringen og hos slakteribedriftene. For at reindrifften skal få tillit til klassifiseringssystemet, er det viktig at klassifiseringen gjøres så objektivt som mulig, og at den ikke avhenger av subjektive vurderinger hos den enkelte klassifisør. Hovedmålet med prosjektet er å oppnå en mer transparent klassifisering i alle reinslakteriene slik at systemet oppnår større tillit i verdikjeden. Klassifiseringen skal danne grunnlaget for å få kartlagt hvor mye fett, kjøtt og bein en slaktekropp består av, og gjennom dette gi direkte informasjon om utbytte ved nedskjæring av slakt. Prosjektet startet opp i august 2018 og skal være slutført i løpet av august 2019. Fra og med slaktesesongen 2019/2020 legges det opp til at all rein klassifiseres gjennom lengdemåling.

Ved forhandlingene om Reindrifftsavtalen 2018/2019 ble det avsatt midler til kjøp av måleutstyr for de fem største slakteriene. Videre har prosjektet avklart at slakterier som slakter under 500 rein skal bruke målestav. Sett ut fra de slakteriene som rapporterer om slaktet rein, gjenstår det 3 slakterier hvor det foreligger behov for investering av måleutstyr. Statens forhandlingsutvalg mener at også de 3 gjenstående slakteriene får tilskudd til investering av måleutstyr.

På bakgrunn av de nevnte forhold, foreslår Statens forhandlingsutvalg en avsetning på inntil 1,0 mill. kroner til implementering av lengdemåling av rein over Reindrifftsavtalen 2019/2020. Avsetningen forutsetter at prosjektet gjennomføres som forutsatt og at NRL gir en grundig statusrapport for prosjektet i forbindelse med forskriftsmøtet 2019. Dette inkluderer et budsjett for bruk av avsetningen.

10.4.13 Fjerning av gammelt gjerdemateriell og ulovlige gjerder

I samtlige reinbeiteområder ligger det betydelige mengder med gammelt gjerdemateriell som bør fjernes. Avtalepartene er enige om at de som har oppført ulovlige gjerder også har et ansvar for å fjerne dem, men at dette i flere distrikter i liten grad følges opp. Gjerdemateriell som blir liggende er til hinder for ferdsel, og til skade for både vilt og personer som ferdes i naturen. Gammelt gjerdemateriell som kan knyttes til reindrifften, kan også være et omdømmeproblem.

I forbindelse med forhandlingene om Reindrifftsavtalen 2015/2016 ble avtalepartene enige om å iverksette et prosjekt som har som formål å få fjernet gammelt gjerdemateriell. Ordningen ble tidsbegrenset og knyttet til avtaleåret 2015/2016 for Troms og Nordland reinbeiteområder. For avtaleåret 2016/2017 var ordningen gjort gjeldende for Nord-Trøndelag reinbeiteområde. For avtaleåret 2017/2018 ble ordningen gjort gjeldende for Vest-Finnmark reinbeiteområde, mens Øst-Finnmark reinbeiteområde er prioritert for avtaleåret 2018/2019.

Statens forhandlingsutvalg slutter seg til forslag fra NRL om at ordningen gjøres gjeldende for Sør-Trøndelag reinbeiteområde for avtaleåret 2019/2020.

Statens forhandlingsutvalg foreslår at det avsettes 1,0 mill. kroner til fjerning av gammelt gjerdemateriell og ulovlige gjerder i avtaleåret 2019/2020. For øvrig videreføres gjeldende regelverk.

10.4.14 Støtte til kurs i bruk av krumkniv

NRL har fremmet krav om at RUF kan benyttes til kurs i bruk av krumkniv.

Statens forhandlingsutvalg viser til at det allerede finnes en mulighet for støtte til krumknivkurs ved at RUF-forskriftens § 1-5 annet ledd bokstav e åpner for slik støtte.

10.4.15 Individmerking av rein

Statens forhandlingsutvalg viser til at regjeringen vil fremme forslag til endringer i reindriftsloven som innebærer innføring av obligatorisk individmerking av rein. Innføring av individmerking av rein er en oppfølging av Stortingets behandling av den siste reindriftsmeldingen. Ordningen vil sikre mer presise og mindre ressurskrevende reintellinger, og en bedre overvåkning av dyrehelsesituasjonen, til nytte både for næringen og myndighetene. Individmerking vil også lettere dokumentere rovvilttap og avhjelpe slakterienes arbeid med å identifisere reineiere, og dermed effektivisere slakteoppjøret.

På denne bakgrunn foreslår Statens forhandlingsutvalg å innføre en tilskuddsordning finansiert over RUF til individmerking av rein, herunder til innkjøp av elektroniske merker, samt til nødvendig endringer i gjerdeanleggene.

Det legges opp til at regelverket for ordningen utarbeides i forbindelse med utarbeidelsen av forskriftene til Reindriftsavtalen 2019/2020.

Statens forhandlingsutvalg foreslår at det avsettes 1,0 mill. kroner til individmerking av rein i avtaleåret 2019/2020.

10.4.16 Midler til kriseberedskap

I Reindriftsavtalen 2018/2019 ble det etablert et kriseberedskapsfond på 2,0 mill. kroner. Formålet med kriseberedskapsfondet er å forhindre omfattende tap av rein eller andre store dyrevelferdsmessige utfordringer ved beitekriser, der reinbeitedistriktets eller tamreinlagets eget kriseberedskapsfond ikke er tilstrekkelig til gjennomføring av nødvendige tiltak. Landbruksdirektoratet administrerer ordningen, men skal innhente uttalelse fra fylkesmannen før vedtak treffes. Avsetningen på 2,0 mill. kroner over Reindriftsavtalen 2018/2019 er ennå ikke benyttet.

Statens forhandlingsutvalg foreslår en avsetning på 1,0 mill. kroner til kriseberedskapsfondet over Reindriftsavtalen 2019/2020. Økningen er i tråd med Sametingets prioriteringer.

10.4.17 Frakttilskudd

Tilskudd til frakt av reinslakt skal bidra til utjevning av pris på reinkjøtt til reineier i ulike reinbeitedistrikt og tamreinlag, samt bidra til effektiv slakting og omsetning av reinkjøtt. Tilskuddet skal også bidra til økt slakteuttak før innflytting til høst- og vinterbeiter. Utover de nevnte formål bidrar frakttilskuddet til økt konkurranse om råstoffet.

Med bakgrunn i de siste årenes forskyvning av slaktetidspunkt, slutter Statens forhandlingsutvalg seg til NRLs forslag om at det gis 40 kroner for både levende rein og slakteskrotter i perioden 15. august til 31. desember, og 30 kroner for slakteskrotter i perioden 1. januar til 31. mars.

Det foreslås en avsetning på 2,5 mill. kroner til ordningen med frakt av rein over Reindrifftsavtalen 2019/2020. Dette er en økning på 0,5 mill. kroner sammenlignet med gjeldende avtale.

10.4.18 Rapportering av slaktet rein

Ordningen med tilskudd til rapportering av slaktet rein er forankret i Forskrift om rapportering av slaktet rein, hvor det åpnes for at de som slakter rein kan søke om økonomisk støtte til gjennomføring av de aldersbestemmelser som kreves.

Gjeldende satser og regelverk foreslås videreført.

Det foreslås en avsetning på 0,3 mill. kroner til ordningen med tilskudd til rapportering av slaktet rein over Reindrifftsavtalen 2019/2020. Dette er tilsvarende avsetning som i gjeldende avtale.

Statens forhandlingsutvalg ser behovet for at det jobbes med å utvikle ordningen med rapportering slik at man får et mer effektivt og forutsigbart rapporteringssystem til nytte for både slakteriene og reindriften.

10.4.19 HMS –tjeneste i reindriften

Avtalepartene har gjennom de siste avtaleforhandlingene hatt økt oppmerksomhet på HMS tiltak i reindriften. De rapporter som er utarbeidet på oppdrag fra avtalepartene, underbygger behovet for tiltak og dokumenterer på en god måte behovet for økt satsing på HMS tiltak i reindriften.

For å styrke HMS-arbeidet i reindriften og derigjennom forebygge skader og ulykker, ble det over Reindrifftsavtalen 2018/2019 lagt til rette for at distriktstilskuddet kan nyttes til kjøp av relevante hjelpemidler. Utover en betydelig økning av distriktstilskuddet ble Landbruksdirektoratet gitt oppdraget med å vurdere nærmere langsiktige tiltak. I dette arbeidet skulle direktoratet ha tett samarbeid med NRL.

Rapport fra dette arbeidet ble lagt fram under oppstartsmøte den 10. desember 2018.

I rapporten foreslås det at HMS-tjeneste for reindrift etableres etter modell fra landbrukets HMS tjeneste for jordbruket. Det foreslås en tjeneste som gir et oppsøkende HMS tilbud til siidaer/distrikt/siidaandeler rundt fokus på arbeidsmiljøet i driftsfelleskapet og for hver enkelt siidaandel, i tillegg et tilbud om bedriftshelsetjeneste/helsekontroll og HMS rådgivning. I all hovedsak er dette tilsvarende tilbud som gis i jordbruket. Arbeidsgruppen har imidlertid foreslått noen tilpasninger til reindrift, blant annet at det oppsøkende HMS tilbudet også skal gis til distrikt med tanke på å få inn HMS-perspektiv i distriktsplaner og bruksregler. Finansieringsbehovet for etablering av HMS-tjenesten i reindriften er beregnet til 6. mill. kroner.

Etter Statens forhandlingsutvalg sine vurderinger er det beregnede finansieringsbehovet på 6,0 mill. kroner langt fra tilstrekkelig for å få etablert en tjeneste i samsvar med det som er foreslått, og ikke innenfor reindrifftsavtalens mulighetsrom. Med dette som utgangspunkt, ønsker Statens forhandlingsutvalg å arbeide videre med Norsk landbruksrådgivning for å utviklet en HMS-tjeneste for reindriften.

På bakgrunn av de nevnte forhold foreslår Statens forhandlingsutvalg at det gjennomføres et eget møte mellom avtalepartene om det videre arbeid med HMS-tjeneste i reindriften i løpet av våren 2019.

Landbruks- og matministeren har et eget samarbeidsforum for HMS. Nasjonalt samarbeidsforum for HMS i landbruket møtes årlig og ledes av Landbruks- og matministeren. Forumet består av Arbeidstilsynet, Mattilsynet, Matmerk, Gjensidige, Landbruksdirektoratet, Landbrukets brannvernkomité, Norges Bondelag, Norsk Bonde- og Småbrukarlag, Norske Landbrukstjenester og Norsk Landbruksrådgiving. Forumet er en viktig møteplass for å diskutere problemstillinger innen HMS i landbruket og legger til rette for et godt samarbeid mellom de ulike aktørene på området. Statens forhandlingsutvalg ser at det kan være av stor nytteverdi om også NRL gis mulighet til å delta i dette forumet. Gjennom slik deltagelse vil NRL få ideer og økt kunnskap om hvordan landbrukets organisasjoner arbeider med HMS-tiltak.

10.4.20 Videreutvikling av reindriftens arealbrukskart

I forbindelse med forhandlingene om Reindrifftsavtalen 2014/2015 ble avtalepartene enige om å få gjennomført et pilotprosjekt knyttet til utvikling av reindriftens arealbrukskart. Hensikten var å få etablert kart som synliggjør og gir en samlet oversikt over gjennomførte utbyggingstiltak innenfor det enkelte distrikts grenser.

Landbruksdirektoratet fikk ansvaret for gjennomføring av pilotprosjektet. I den grad direktoratet fant det hensiktsmessig, skulle direktoratet benytte Norsk Institutt for skog og landskap som strategisk samarbeidspartner i gjennomføringen av pilotprosjektet (nå NIBIO). NRL skulle involveres i arbeidet.

Landbruksdirektoratet valgte å bruke NIBIO ved gjennomføringen av pilotprosjektet. Avtalepartene ble ved forhandlingene om reindrifftsavtalen 2015/2016 enige om å gå videre med utvikling av reindriftens arealbrukskart. I den forbindelse understreket avtalepartene at de ser det som viktig at reindriftens arealbrukskart utvikles til å bli helhetlige og dynamiske kart til bruk for reindriftnæringen, offentlig forvaltning, planmyndigheter og utbyggere. Videre at det er et mål at kartene skal danne grunnlag for innsyn i reindriftens arealbruk, og være et sentralt saksbehandlingsverktøy i analyser og tematiske framstillinger i saker hvor reindriften blir berørt.

I Reindrifftsavtalen 2018/2019 ble det avsatt 300.000 kroner til kursing av inntil tre reinbeitedistrikt i ajourhold av reindriftskartene i den nye ajourholdsløsningen.

Landbruksdirektoratet leder arbeidet, men den etablerte arbeidsgruppen deltar i gjennomføringen av prosjektet. Direktoratet har lagt opp arbeidet slik at pilotprosjektet gjennomføres høsten 2019. I forkant av gjennomføringen skal det utarbeides rutinebeskrivelser og veiledningsmaterieill til bruk under opplæring av distriktene.

10.4.21 Oppfølging av selvstyrerapporten

Reindrifftsloven av 2007 skal gi grunnlag for en hensiktsmessig indre organisering og forvaltning av reindriften. Videre skal reindriftnæringen etter loven, gjennom internt selvstyre, selv spille en aktiv rolle og ha ansvar for at reindriften er bærekraftig. Reindriftnæringen står overfor store utfordringer fremover i tid for å sikre en økologisk, økonomisk og kulturelt bærekraftig reindrift. En videreutvikling av lokalt styre vil være viktig for å nå gitte reindriftpolitisk mål.

I forbindelse med forhandlingene om Reindrifftsavtalen 2015/2016 ble det avtalt å igangsette et prosjekt for å styrke reindrifftsnaeringens evne til selvstyre og internkontroll. Det ble oppnevnt en arbeidsgruppe som ble ledet av Landbruksdirektoratet. Videre ble det utarbeidet et mandat og en framdrifftsplan for arbeidet.

Arbeidsgruppen overleverte sin rapport i desember 2016, og rapporten ble presentert for avtalepartene under oppstartsmøte den 14. desember 2016.

Arbeidsgruppen presenterte mulige kompetansetiltak for videreutvikling av selvstyret. I forbindelse med forhandlingene om Reindrifftsavtalen 2018/2019 ble avtalepartene enige om at arbeidsgruppen skulle komme med kostnadsoverslag og prioriteringer av tiltak til forskriftsmøtet 2018.

Under forskriftsmøtet 2018 la NRL fram kostnadsoverslag over prioritering av tiltak knyttet til kompetansetiltak.

Avtalepartene ble enige om at man rett over sommerferien møtes for å drøfte nærmere kostnadene, innholdet og kvalitetskontroll av det kursmateriellet som skal utarbeides, herunder forhold rundt elektronisk plattform. Videre at NRL tar initiativ til å innkalle til dette møtet.

Med bakgrunn i at et slikt møte ikke ble avholdt, foreslår Statens forhandlingsutvalg at NRL utarbeider et grunnlag for nærmere drøftelse av avtalepartene under årets forhandlinger i tråd med tidligere enighet slik.

10.4.22 Andre ordninger som sorterer under RUF

Statens forhandlingsutvalg legger til grunn at RUFs styre skal utøve sin myndighet med utgangspunkt i bevilgningsrammen, og at styret selv legger opp til en plan for disponering av ikke-øremerkede midler som kan understøtte målsettingene for reindrifftspolitikken. Statens forhandlingsutvalg vil påpeke at så fremt ikke annet er bestemt av avtalepartene, skal frigjøring av tidligere gitte bevilgninger over fondet inngå som en styrking av fondets egenkapital. Som tidligere nevnt, tas det sikte på at avtalene fremover skal legge opp til styrking av frie midler for RUF-styret.

Utover de ordningene som er omtalt ovenfor, legger Statens forhandlingsutvalg til grunn at det ikke gjennomføres endringer i de øvrige ordningene som i dag sorterer under Reindrifftsens utviklingsfond.

10.5 Kostnadssenkende og direkte tilskudd

10.5.1 Økonomisk ramme

Statens forhandlingsutvalg foreslår en bevilgning på 84,65 mill. kroner til kostnadssenkende og direkte tilskudd for Reindrifftsavtalen 2019/2020, dette er en økning på 5,55 mill. kroner sammenlignet med inneværende avtale.

Statens forhandlingsutvalg understreker at bevilgningene over post 75 er styrende, og LMD kan, etter samråd med NRL, justere de avtalte satsene for å holde forbruket innenfor bevilgningen.

10.5.2 Distriktstilskudd

Distriktstilskuddet skal bidra til å gi distriktene og tamreinlagene økt medansvar for utvikling av reindriften i bærekraftig og retning, balanse mellom reintall og beiter, sikring av arealer og økt lønnsomhet. Tilskuddet skal videre gi grunnlag for avsetning til kriseberedskap, arbeid med helse, miljø og sikkerhet og avløserordning ved sykdom og svangerskap utover folketrygdens generelle ordninger.

Statens forhandlingsutvalg slutter seg til NRLs krav knyttet til økning av særskilt tilskudd til Trollheimen. I samsvar med kravet økes tilskuddet fra 50.000 kroner til inntil 100.000 kroner over Reindrifftsavtalen 2019/2020.

For øvrig viser Statens forhandlingsutvalg til at satsene for distriktstilskuddet ble betydelig økt under fjorårets forhandlinger, og foreslår derfor en videreføring av gjeldende satser og regelverk.

Det foreslås en avsetning på 16,35 mill. kroner til distriktstilskudd for Reindrifftsavtalen 2019/2020. Dette er en økning på 250.000 kroner sammenlignet med inneværende avtale. Økningen er i tråd med Sametingets prioriteringer.

10.5.3 Generelle vilkår for tilskudd til siidaandeler og tamreinlag

I Forskriften om tilskudd til siidaandeler og tamreinlag ser Statens forhandlingsutvalg, på bakgrunn av erfaringer, grunnlag for å se nærmere på enkelte av grunnvilkårene for tilskudd, bestemmelsen knyttet til utmåling av tilskuddene, samt avkortingsbestemmelsen.

Konkret viser Statens forhandlingsutvalg til at gjeldende forskrift er utformet slik at siidaandeler har mulighet til å posisjonere seg i forhold til reintallet før en eventuell ny reduksjonssprosess. Dersom en siidaandel øker sitt reintall det ene året, vil siidaandelen få avkortning eller avslag på søknad om tilskudd det aktuelle driftsåret. Driftsåret etter kan imidlertid siidaandelen få tilskudd dersom siidaens reintall er over øvre reintall i bruksreglene, men siidaandelen ikke har økt sitt reintall. Når det gjelder utmålingen av tilskuddet, viser erfaring at reduksjonsbestemmelsene kan gi urimelig resultat for reieneierne. Dette er et forhold som også er anført av Reindrifftsstyret. I tillegg er det etter gjeldende forskrift ingen mulighet til å holde tilbake eller avkorte tilskudd til en siidaandel der leder eller medlemmer for eksempel har fått vedtak fra Mattilsynet eller er dømt for brudd på dyrevelferdsloven. Årsaken til dette er utformingen av avkortingsregelen i forskriften § 11 annet ledd som kun viser til "Reindrifftsmyndighetenes vedtak".

På bakgrunn av de nevnte forhold legges det opp en endring av de nevnte bestemmelser i forbindelse med utarbeidelsen av forskriftene til Reindrifftsavtalen 2019/2020.

10.5.4 Produksjonspremie

Formålet med produksjonspremien er å premiere innsats, produksjon og videreforedling i næringen. Produksjonspremien bidrar også til å verdsette og synliggjøre den innsatsen som utføres i tillegg til arbeidet på fjellet.

Det er avgiftspliktig salgsinntekt av kjøtt og andre avgiftspliktige salgsinntekter fra rein tilhørende alle reieneierne i siidaandelen som danner grunnlaget for beregning av produksjonspremien. Avgiftsfrie salgsinntekter og salg av livdyr inngår ikke som grunnlag for

beregningen av produksjonspremien. Frakt og slaktekostnader inngår ikke i grunnlaget for beregning av produksjonspremien. Dette innebærer at det er reineierens oppgjørpris for reinskrotten som skal danne grunnlaget for beregningen av produksjonspremien.

Med bakgrunn i den positive prisutviklingen siden 2013 og for å tilpasse ordningen innenfor gitte rammer, foreslår Statens forhandlingsutvalg at beregningsprosenten justert ned 34 pst. til 32 pst. for Reindrifftsavtalen 2019/2020.

Statens forhandlingsutvalg foreslår for øvrig en videreføring av gjeldende satser og regelverk.

Det foreslås en avsetning på 33,0 mill. kroner til produksjonspremieordningen for Reindrifftsavtalen 2019/2020. Dette er tilsvarende avsetning som i gjeldende avtale.

10.5.5 Kalveslaktetilskudd

Formålet med kalveslaktetilskuddet er å stimulere til at en større del av kjøttproduksjonen foregår på kalv, noe som er ressursøkonomisk gunstig. Uttak av kalv reduserer presset på vinterbeitene, og reduserer tapene i løpet av vinteren. Økt uttak av kalv bidrar også til økt produktivitet fordi tilveksten på kalv er større enn tilveksten på større dyr.

Statens forhandlingsutvalg foreslår en videreføring av gjeldende satser og regelverk.

Det foreslås en avsetning på 27,5 mill. kroner til kalveslaktetilskuddsordningen over Reindrifftsavtalen 2019/2020.

For øvrig vises det til punkt 10.2, hvor Statens forhandlingsutvalg foreslår en utredning av dagens kalveslaktetilskudd og produksjonspremie i den hensikt å få utredet eventuelle endringer som stimulerer til økt næringsretting og produksjonsoptimalisering.

10.5.6 Særskilt driftstilskudd til ungdom

Formålet med særskilt driftstilskudd til ungdom er å støtte opp om siidaandelsledere som er under 30 år, og som er under etablering og oppbygging av egen drift.

På bakgrunn av at satsene for særskilt driftstilskudd til ungdom ble betydelig økt under fjorårets forhandlinger, foreslår Statens forhandlingsutvalg en videreføring av gjeldende satser og regelverk.

Det foreslås en avsetning på 2,2 mill. kroner til særskilt driftstilskudd til ungdom for Reindrifftsavtalen 2019/2020. Dette er en økning på 0,2 mill. kroner sammenlignet med gjeldende avtale.

10.5.7 Etableringstilskudd

Etableringstilskuddet har som formål å støtte opp om reindrifftsutøvere under 35 år, og som er under etablering av egen enhet. Samtidig skal tilskuddet stimulere til strukturendringer ved at siidaandeler blir overdratt til personer under 35 år.

Statens forhandlingsutvalg viser til at med dagens satser har antall etableringstilskudd økt med 167 prosent de fem siste årene. På den bakgrunn ser Statens forhandlingsutvalg ikke grunnlag for en økning av satsene for en ytterligere stimulering til etablering.

Statens forhandlingsutvalg foreslår en videreføring av gjeldende satser og regelverk. Det foreslås en avsetning på 4,4 mill. kroner til ordningen med etableringstilskudd over Reindrifftsavtalen 2019/2020. Dette er en økning på 1,8 mill. kroner sammenlignet med gjeldende avtale.

10.5.8 Ektefelletilskudd

Formålet med ektefelletilskuddet er å støtte opp om den familiebaserte reindrifften.

Statens forhandlingsutvalg foreslår en videreføring av gjeldende satser og regelverk.

Det foreslås en avsetning på 1,2 mill. kroner til ektefelletilskudd for Reindrifftsavtalen 2019/2020. Dette er en reduksjon på 0,2 mill. kroner sammenlignet med gjeldende avtale.

10.6 Velferdsordninger

Det avsettes 1,0 mill. kroner til ordningen med tidligpensjon.

Statens forhandlingsutvalg foreslår en videreføring av gjeldende regelverk og satser.

Det foreslås en avsetning på 1,0 mill. kroner til ordningen med avløsning ved svangerskap og fødsel. Tilskuddet skal bidra til å styrke stillingen til reindrifftskvinnene. Tilskudd for leid hjelp ved svangerskap og fødsel forvaltes av Landbruksdirektoratet. Gjeldende regelverk og satser foreslås videreført.

Sykepengegrunnlaget for selvstendig næringsdrivende er endret. Sykepengene fra NAV utgjør nå 75 prosent av sykepengegrunnlaget for selvstendig næringsdrivende, og før dette tidspunktet utgjorde ytelsen 65 prosent av grunnlaget. Endringen innebærer redusert behov for midler over reindrifftsavtalen for å sikre reindrifftsutøvere 100 prosent av sykepengegrunnlaget. Ut fra endringene i NAVs regelverk, foreslår Statens forhandlingsutvalg at avsetningen over reindrifftsavtalen settes til 500.000 kroner.

Slik som tidligere år overføres midlene sentralt til Folketrygden.

Det foreslås en bevilgning på 2,5 mill. kroner til velferdsordninger over Reindrifftsavtalen 2019/2020. Dette er en reduksjon på 100.000 kroner sammenlignet med gjeldende avtale.

10.7 Organisasjonstilskudd

Statens forhandlingsutvalg vil vise til det omfattende organisasjonsutviklingsarbeidet som NRL over flere år har gjennomført, med ekstra bevilgning over reindrifftsavtalen. Det forventes at et slikt arbeid har ført til en mer effektiv organisasjon og økt medlemsmasse, og etter hvert mindre behov for offentlige overføringer for å drifte organisasjonen. Totalt har NRL fått 1,5 mill. kroner til utvikling av egen organisasjon over RUF. Videre er organisasjonstilskuddet økt de siste årene med 1,4 mill. kroner.

Med bakgrunn formålet med de nevnte økningene ber Statens forhandlingsutvalg om at NRL i løpet av forhandlingene legger fram en oversikt som viser utviklingen av antall medlemmer de fire siste årene.

Statens forhandlingsutvalg vil påpeke det særskilte med at NRLs drift i all hovedsak blir finansiert over statsbudsjettet. Med dette som utgangspunkt, foreslår Statens forhandlingsutvalg at vilkår om at NRLs styre og lokallag ivaretar krav til kjønnsbalanse gitt i Ligestillingsloven § 13 opprettholdes, jfr tidligere gitte vilkår knyttet til utbetaling av organisasjonstilskuddet.

Statens forhandlingsutvalg foreslår å opprettholde organisasjonstilskuddet med 7,5 mill. kroner, herunder 200.000 kroner til HMS-tiltak i reindriften. I forbindelse med HMS-arbeidet forutsettes det som før en egenandel på 10 pst. fra brukere av tjenesten.

Statens forhandlingsutvalg presiserer at tilskuddet utbetales kvartalsvis på grunnlag av oversendt årsrapport og revisorgodkjent regnskap for siste driftsår, samt budsjett og planer for 2019. Kontingentinntekter og eventuelle tilskudd/refusjoner/inntekter fra andre offentlige institusjoner skal spesifiseres både i regnskap og budsjett.

10.8 Fordeling av tilbudets ramme

Fordeling av tilbudets ramme på de ulike postene (mill. kroner):

Post	Benevnelse	Reindrifftsavtalen 2018/2019	Forslag til avtalen for 2019/2020	Differanse 2018/2019 og 2019/2020
51	Reindrifftsens utviklingsfond	33,90	35,95	2,05
72	Organisasjonstilskudd	7,50	7,50	-
75	Direkte tilskudd	79,10	84,65	5,55
79	Velferdsordninger	2,60	2,50	-0,10
	Sum	123,10	130,60	7,50

Spesifikasjon av post 75: Kostnadssenkende og direkte tilskudd (mill. kroner):

Benevnelse	Reindrifftsavtalen 2018/2019	Forslag til avtalen for 2019/2020	Differanse 2018/2019 og 2019/2020
Distriktstilskudd	16,10	16,35	0,25
Produksjonspremie	33,00	33,00	-
Kalveslaktetilskudd	24,00	27,50	3,50
Særskilt driftstilskudd til ungdom	2,00	2,20	0,20
Etableringstilskudd	2,60	4,40	1,8
Ektefellestilskudd	1,40	1,20	-0,20
Sum	79,10	84,65	5,55

Spesifikasjon av post 51: Utviklings- og investeringstiltak (mill. kroner):

Formål	Avtalen 2018/2019, tildelingsramme	Avtalen 2019/2020, tildelingsramme
Konfliktforebyggende tiltak	1,45	1,50
Utviklingsprogrammet	8,20	8,20
Fagbrevordningen	2,00	2,00
Markedstiltak	5,00	5,00
Pramming	4,50	4,50
Lærings- og omsorgsbaserte tjenester	1,27	2,50
Drift av klassifiseringssystemet	0,75	-
Lengdemåling av rein	-	1,00
Fjerning av gammelt gjerdemateriell mm	1,00	1,00
Individmerking av rein	-	1,00
Videreutvikling av reindriftens arealbrukskart	0,30	-
Beredskapsfond	2,00	1,00
Prosjektet "Fremtidsrettet rein- og jordbruksdrift i Hedmark og Trøndelag	0,50	-
Støtte til reindriftsfaglige møter med fylkesmannen	0,20	0,20
Prosjekt for gjennomgang av tidligere utredninger knyttet til tiltak for å styrke kvinnens stilling i reindriften	0,30	-
Utredning av dagens kalveslaktetilskudd og produksjonspremie	-	0,3
Utredning av målrettede tiltak for å styrke reindriftskvinnenes stilling	-	0,3
Frakttilskudd	2,00	2,50
Tilskudd til rapportering av rein	0,30	0,30
Til disposisjon for RUF's styre	4,23	4,65
Sum	33,90	35,95

11. OMTALE AV FORHOLD UTENFOR RAMMEN FOR REINDRIFTSAVTALEFORHANDLINGENE

11.1 Landbruks- og matdepartementet

11.1.1 Forbud mot bruk av salt- og mineralsteiner - Forbud mot å plassere husdyr på beite i Nordfjella

Mattilsynet har bedt Vitenskapskomiteen for mat og miljø (VKM) om en oppdatering av viktige faktorer for smittespredning av CWD (skrantesjuka) i og ut av Nordfjella. VKM overleverte rapporten 14.12.2018. Mattilsynet vurderer nå med bakgrunn i rapporten fra VKM hvilke tiltak de anbefaler å gjennomføre. Med bakgrunn i rapporten og anbefalingene fra Mattilsynet, vil Landbruks- og matdepartementet ta stilling til eventuelle tiltak.

Det er behov for mer kunnskap knyttet til husdyr som smittebærere. I den forbindelse vises det til at styrene for Forskningsmidlene for jordbruk og matindustri nylig har innvilget midler til prosjektet Eksponering av sau for skrantesykeprioner: Risiko for spredning av sykdommen.

11.1.2 Privat slakting og omsetning av reinkjøtt

Sommeren 2015 ble det iverksatt en ny forskrift som åpner for privat slakting av 10 rein per siidaandel som kan selges lokalt. Forskriften gir reindriften mulighet til å produsere under tradisjonelle samiske forhold, og å selge egen rein direkte til forbruker fra primærproduksjonssted eller slakteplass i et reinbeitedistrikt. De kan gjøre dette uten at kjøttet må kontrolleres av Mattilsynet. Salg direkte til forbruker kan bidra til økt lønnsomhet, og den tradisjonelle slaktingen gir mulighet til økt verdiskaping gjennom bruk av skinn og biprodukter. I tillegg bidrar omsetning i nærmarkedet til å skape positive relasjoner mellom reindriften og øvrig lokalbefolkning.

På tross av flere positive sider ved privat slakting og omsetning av reinkjøtt, vurderer departementet at det på nåværende tidspunkt ikke er hensiktsmessig å utvide ordningen. Dette har sammenheng med utbruddet av CWD og iverksatte smittereduserende tiltak.

11.1.3 Helhetlig gjennomgang av reindriftsloven

Forslaget om å foreta en helhetlig gjennomgang av reindriftsloven har flere ganger blitt fremhevet av både Sametinget og NRL. Videre har Sametinget og NRL anmodet om at Landbruks- og matdepartementet deltar i den etablerte arbeidsgruppen som skal gjennomgå reindriftsloven.

Landbruks- og matdepartementet har tidligere meldt tilbake at det ikke er naturlig at departementet deltar i nevnte arbeidsgruppe. Videre mener departementet at det ikke er forsvarlig å starte opp en helhetlig gjennomgang av loven nå. Dette har flere årsaker. Mange av bestemmelsene i reindriftsloven har ennå ikke blitt prøvd.

Loven legger opp til en lovmessig ramme som skal sikre større grad av internt selvstyre i næringen. Det er viktig at reindriftnæringen utnytter denne muligheten. Det har vært en lang og omfattende prosess med å få dette gjennomført, blant annet gjennom utarbeidelse av bruksregler. Dersom det nå signaliseres at det skal foretas en helhetlig gjennomgang av reindriftsloven, vil det trolig skape usikkerhet i næringen. Dette kan i neste omgang virke negativt på næringens utvikling, ikke minst mht. reintallsutviklingen.

På bakgrunn av politiske prioriteringer og erfaringene med loven er det aktuelt å foreta enkelte endringer og presiseringer i noen av bestemmelsene i reindriftsloven. I den forbindelse vises det til forslag om lovendringene knyttet til Stortingets behandling av den siste reindriftsmeldingen, samt bestemmelsen knyttet til oppnevning av Reindriftsstyret.

11.1.4 Evaluering av endringene i den offentlige forvaltningen av reindriften

I 2014 ble det foretatt endringer i forvaltningen av reindriften. Områdestyrene ble avvirket, og deres oppgaver ble overført til Fylkesmannen i de fem nordligste fylkene. Forslaget om endring i organiseringen ble lagt frem for Stortinget i Prop. 89L (2012-13). I proposisjonen ble det også sagt at ordningen skulle evalueres etter tre år, og at man etter en slik vurdering skulle vurdere behov for eventuelle nye endringer.

Slik som tidligere kommunisert, ble NIBIO gitt oppdraget med å gjennomføre evalueringen. Evalueringen ble iverksatt før nyttår og skal være ferdigstilt innen 1. mars d.å.

I sitt krav understreker NRL betydningen av at reindriftens erfaringer blir avdekket gjennom intervju eller at det blir sendt ut spørreskjema til alle distriktsstyrene ved gjennomføringen av evalueringen.

Ved gjennomføringen har NIBIO lagt opp til å intervju bl.a. representanter fra næringen, fylkesmannen og andre i forvaltningen av reindriften.

11.1.5 Gielas reinbeitedistrikt

Gielas Reinbeitedistrikt har fått en henvendelse fra Talma Sameby sin advokat med påstand om ulovlig bruk av reinbeiteområdet Njuorajavri-området. Talma Sameby ber om at beite i områdene Njuorajavri-området skal opphøre, og at Gielas skal avstå fra slik bruk av området i framtiden. Videre krever de at Gielas må rive sine reingjerder og reingjeterhytter i det aktuelle området.

Gielas har respondert med at distriktet i samsvar med sedvanerett og Lappecodisillen fortsatt vil bruke sine områder i Njuorajavri-området. De vil heller ikke fjerne nødvendig infrastruktur som reingjerder og gjeterhytter.

Landbruks- og matdepartementet deler Gielas reinbeitedistrikts bekymring, og vil følge utviklingen nøye.

11.2 Klima- og miljødepartementet

Staten viser til innspill fra NRL angående rovviltforvaltningen. Klima- og miljødepartementet inviterer NRL til møte med politisk ledelse for å drøfte dette nærmere den 12. mars 2019 kl. 14.00. Staten vil ellers vise til at det rutinemessig gjennomføres konsultasjoner med Sametinget, NRL og eventuelt berørte reinbeitedistrikt i samsvar med konsultasjonsordningen i rovviltsaker som berører samiske interesser.

På side 15 i NRLs krav er det gjengitt et sitat fra Regjeringens politiske plattform. Det er ønskelig at NRL konkretiserer nærmere hvor sitatet er hentet fra.

11.3 Kommunal- og moderniseringsdepartementet

11.3.1 Lovfesting av konsultasjoner

Regjeringen fremmet i høst Prop. 116 L (2017-2018) Endringer i sameloven (konsultasjoner) for Stortinget. Proposisjonen foreslår å lovfeste hovedprinsippene for konsultasjonsplikten, både for statlig, regionalt og lokalt nivå. Kommunal- og moderniseringsdepartementet starter nå arbeidet med å utforme en veileder for kommuner og fylkeskommuner med nærmere retningslinjer for hvordan konsultasjonsplikten kan gjennomføres. Denne vil i stor grad kunne bygge på allerede eksisterende ordninger for innbyggerinvolvering og saksbehandling i kommunene. Departementet vil utarbeide veilederen i samråd med kommunal sektor (KS), og vil konsultere med Sametinget og Norske Reindriftsamers Landsforbund. På statlig nivå vil det bli gitt nærmere regler i forskrift.

11.3.2 Oppfølgingen av Samerettsutvalget 2

Rettighetskartlegging i samiske områder fra Troms og sørover

Samerettsutvalgets forslag til regler om kartlegging og anerkjennelse av eksisterende rettigheter er til vurdering i Justis- og beredskapsdepartementet.

Opprettelse av eventuelle utmarksstyres og ny forvaltningsordning i Nordland og Troms

Kommunal- og moderniseringsdepartementet vil i første omgang ta initiativ til samtaler med Sametinget om oppfølging av den delen av samerettsutvalgets forslag som gjelder opprettelse av utmarksstyres og ny forvaltningsordning i Nordland og Troms.

11.3.3 Evalueringen av mineralloven – status

Regjeringen har både i Jeløya-plattformen og i ny politisk plattform (Granavolden-plattformen) skrevet at regjeringen skal evaluere mineralloven med sikte på bærekraftig ressursutvikling. Et utvalg ledet av professor Ernst Nordtveit leverte i desember 2018 en rapport med evaluering av mineralloven. Evalueringsmandatet adresserer blant annet behovet for god kunnskap om hvordan minerallovens bestemmelser om ivaretagelse av samiske rettigheter har fungert og fungerer. Sametinget har vært forelagt mandatet og har gitt innspill til departementet. Regjeringen har ennå ikke tatt stilling til hvordan evalueringen skal følges opp.

For øvrig legges det opp til et til et møte med NRL og politisk ledelse i KMD våren 2019 om sikring av reindriftens arealer.

11.4 Samferdselsdepartementet

11.4.1 Forbud mot veisalting på utsatte veier i reinbeiteområdene

Samferdselsdepartementet har bedt Statens vegvesen om en vurdering av konsekvensene ved å innføre et forbud mot veksalting på utsatte veier i reinbeiteområder. Videre har Samferdselsdepartementet bedt om en vurdering av muligheten for å redusere veksalting i reinbeiteområder.

11.4.2 Reinpåkjørslers- vei-jernbane

Samferdselsdepartementet legger til grunn at Bane NOR fortsetter arbeidet med å redusere påkjørsler av dyr i forhold til dagens nivå. Bane NOR prioriterer hvor inngjerding av ulykkesutsatte jernbanestrekninger vil være et egnet virkemiddel for å redusere antallet rein

som blir påkjørt. Bane NOR vil også etablere en teknisk gruppe som vurderer nye teknologiske løsninger som har som formål å hindre dyr i å komme nær jernbanen og følgelig redusere dyrepåkjørsler. Samferdselsdepartementet oppfordrer NRL til nært samarbeid med Bane NOR for å finne egnede tekniske løsninger.

11.4.3 Erstatningssatser for rein drept på jernbane

Erstatning for rein påkjørt på jernbane er i utgangspunktet en privatrettslig sak mellom reineier og Bane NOR. NRL oppfordres å diskutere problemstillingen med Bane NOR om det skulle være behov for det. På nåværende tidspunkt er det ikke naturlig for Samferdselsdepartementet å gå inn i en problemstilling som er et privatrettslig forhold mellom den enkelte reineier og Bane NOR.

11.4.4 Jernbane i nord – Arctic Railway

Arbeidet med Arctic Railway er på et svært tidlig og overordnet nivå. I arbeidet er vi svært opptatt av å ivareta samiske interesser. Det ble i mai opprettet en Finsk-Norsk arbeidsgruppe som på et overordnet nivå så videre på strekningen Rovaniemi-Kirkenes, her deltok både det norske og finske Sametinget. Arbeidet ble ferdigstilt i desember, men pga. at det finske sametinget har bedt om konsultasjon med den finske transport- og kommunikasjonsministeriet er offentliggjøringen av rapporten utsatt.

Arbeidet med å vurdere en jernbane på strekningen Rovaniemi-Kirkenes er initiert av Finland, og størstedelen av en ev. trasé vil også gå gjennom Finland. Det er derfor naturlig at Finland har en ledende rolle i utredningene. Norske og finske myndigheter (på både etats- og departementsnivå) samarbeider godt. Det er naturlig at det gode samarbeidet mellom Finland og Norge fortsetter ved ev. videre utredningsarbeider. I en eventuell videre utredning vil en legge stor vekt på å ivareta samiske interesser.

Det er så langt ikke tatt stilling til noe i dette prosjektet fra norsk side.

11.5 Olje- og energidepartementet

11.5.1 Krav om konsultasjoner knyttet til Nasjonale rammer for vindkraft

Formålet med nasjonal ramme for vindkraft er å styre lokaliseringen av nye vindkraftanlegg. Initiativet er nedfelt i stortingsmeldingen om energi. Olje- og energidepartementet har bedt NVE om å samle og vurdere kunnskapen om ulike virkninger av vindkraft og peke ut de områdene som er mest egnet for vindkraft på land framover.

Mange etater og organisasjoner er involvert i NVEs arbeid. For temarapporten om reindrift, ble det opprettet en faggruppe med NVE, Landbruksdirektoratet, Sametinget, Fylkesmannen i Troms, Fylkesmannen i Trøndelag, Norske Reindrifsamers Landsforbund (NRL) og reindrifsutøvere i områder der det er bygget vindkraftverk. NVE har i tillegg gjennomført konsultasjoner med Sametinget og NRL.

I april vil NVE levere sitt forslag til OED som vil sende forslaget på en bred høring. Det vil i tillegg organiseres regionale møter slik at det skal bli lettere å komme med innspill. Basert på høringsinnspillene vil regjeringen fastsette en nasjonal ramme for vindkraft som viser de mest egnede områdene ut fra et nasjonalt perspektiv.

Nasjonal ramme for vindkraft er en grovsortering av viktige temaer. Det er først ved en konsesjonsbehandling at myndighetene har tilstrekkelig lokal kunnskap og kan gjøre en samlet vurdering av de positive og negative sidene ved en eventuell utbygging. Selv om et prosjekt ligger innenfor et utpekt område vil det kunne gis avslag til konsesjon.

11.6 Finansdepartementet

11.6.1 Reindrifftsfradraget

Fra og med skatteåret 2003 ble det innført et fradrag i alminnelig inntekt for skattytere med positiv næringsinntekt fra reindriften. Hensikten med innføringen er å legge til rette for økt produksjon og verdiskaping i næringen.

For 2018 utgjør fradraget inntil 63.500 kroner pluss 38 pst. av inntekt i reindriftnæring som overstiger 63.500 kroner, opp til et maksimalt fradrag på 166.400 kroner pr. skatteyter. Dette innebærer at næringsinntekt mellom 0 og 63.500 kroner gir reindrifftsfradrag lik inntekten. Dersom næringsinntekten er mellom 63.500 kroner og 334.289 kroner, er fradraget 63.500 kroner pluss 38 pst. av næringsinntekt over 63.500 kroner. Når næringsinntekten er 334.290 kroner eller høyere, får man maksimalt fradrag på 166.400 kroner.

11.6.2 Avgiftsfritak på driftsmidler

Fra 1. juli 2018 ble det innført avgiftsfritak for engangsavgift og fradragsrett for merverdiavgift for snøscootere og ATVer til bruk i reindriftnæringa. Regelverket for avgiftsfritaket var i forkant av iverksettelsen gjenstand for konsultasjoner mellom Finansdepartementet, NRL og Sametinget.

Sametinget og NRL foreslo å utvide fritaket for engangsavgift og fradragsretten for merverdiavgift til å også gjelde for to-hjuls terrenggående motorsykler. I vurdering av dette forslaget pekte Finansdepartementet på at dette forslaget ble grundig utredet i forkant av høringsrunden og nevnte konsultasjonsmøte. Finansdepartementet viste til at på prinsipielt grunnlag kan det hevdes at avgiftslempningene også burde omfatte to-hjuls terrenggående motorsykler som faktisk benyttes i næringen. Begrunnelse for å ikke inkludere to-hjuls terrenggående motorsykler var primært at dette er kjøretøy som i langt større grad enn snøscootere og ATVer er egnet til privat bruk på vei. Videre ble det vist til at bakgrunnen for at næringsdrivende ikke har avgiftsfritak og fradragsrett på personkjøretøy er å unngå at privat forbruk kanaliseres inn i næringsvirksomhet på grunn av avgiftsmessige insentiver. Dette gjør seg særlig gjeldende for to-hjuls motorsykler, og Finansdepartementets vurdering var at det ikke kom informasjon gjennom konsultasjonene som endrer risikobildet for privat bruk av avgiftsfrie kjøretøy dersom det innvilges avgiftsfritak og fradragsrett for to-hjuls motorsykler. I denne sammenheng ble det også påpekt at kontrollen med de nye avgiftslempningene vil baseres på gjeldende kontrollregime, og at en utvidelse av ordningene til også å omfatte motorsykler ikke uten videre kan innpasses i dette.

Etter en samlet vurdering fant Finansdepartementet ikke grunnlag for å utvide lempningene i engangsavgiften og merverdiavgiften til også å omfatte to-hjuls terrenggående motorsykler.